

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Diplomová práce

Bc. Monika Letfusová

Vývoj spolkového života v Boskovicích v letech 1848–1945

ANOTACE

Jméno a příjmení: Monika Letfusová
Katedra: Katedra společenských věd
Vedoucí práce: Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.
Rok obhajoby: 2021
Název práce: Vývoj spolkového života v Boskovicích v letech 1848–1945
Název v angličtině: Development of federal life in Boskovice between the years 1848 and 1945
Anotace práce: Diplomová práce se zabývá vývojem spolkového života v Boskovicích v letech 1848–1945. Teoretická část je rozdělena do tří kapitol. První kapitola pojednává o historii a rodácích města Boskovice, druhá kapitola o vývoji života v Boskovicích v letech 1848–1945 a následující třetí kapitola o spolcích ve městě Boskovice. V praktické části jsou vloženy a zpracovány přípravy na hodiny v předmětu výchovy k občanství, popřípadě dějepisu, následuje rozhovor s historičkou města Boskovice. Součástí práce jsou také přílohy.
Klíčová slova: Historie města Boskovice, vývoj města Boskovice v letech 1848–1945, spolkový život v Boskovicích, spolky v Boskovicích, příprava na vyučovací jednotku
Anotace v angličtině: The thesis focuses on the development of federal life in Boskovice between the years 1848 and 1945. The theoretical part is divided into three chapters. The first chapter focuses on the description of the history and natives of the town of Boskovice. In the second chapter, the development of life between the years 1848 and 1945 is discussed in detail. Finally, the third chapter describes the associations of the town of Boskovice. The practical part includes preparation for citizenship education or history lessons. An interview with a historian of the town of Boskovice concludes the practical part of the diploma thesis. Attachments are also part of the master's thesis.
Klíčová slova v angličtině: History of the town of Boskovice, development of the town of Boskovice between the years 1848 and 1945, federal life in Boskovice, Boskovice associations, preparation for teaching.
Rozsah práce: 77 stran
Jazyk práce: Čeština

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „*Vývoj spolkového života v Boskovicích v letech 1848 - 1945*“ zpracovala samostatně s použitím citované literatury a použitých zdrojů pod vedením Mgr. Pavla Krákory, Ph.D.

V Olomouci dne

Monika Letfusová.....

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu diplomové práce Mgr. Pavlu Krákorovi, Ph.D. za odborné vedení v průběhu zpracování diplomové práce.

Moje osobní poděkování patří PhDr. Heleně Janíkové za cenné rady v oblasti historie a spolkového života, dále také nejbližší rodině za trpělivost a podporu.

V Olomouci dne:

Podpis:

OBSAH

Úvod.....	6
1 Historie města Boskovic.....	8
1.1 Osídlení Boskovic.....	8
1.2 Vznik města Boskovic	9
1.3 Významní rodáci a čestní občané města.....	10
2 Vývoj od roku 1848 do roku 1945 v Boskovicích.....	13
2.1 Období od roku 1848 až do konce první světové války	13
2.2 Období během druhé světové války	15
2.3 Obyvatelé Boskovic.....	16
2.4 Školství v Boskovicích	17
3 Spolkový život v Boskovicích	19
3.1 Vývoj spolkového života a kulturního života v Boskovicích od roku 1848	20
3.2 Spolky v židovské části města	21
3.3 Spolky v křesťanské části Boskovic	24
3.4 Divadelní spolky.....	30
3.5 Skauting v Boskovicích.....	35
3.6 Muzejní spolek	36
3.7 Klub českých turistů Boskovice	37
4 Využití SPOLKOVÉHO ŽIVOTA V BOSKOVICÍCH V dějepisném a společenskovědním kurikulu.....	38
4.1 Cíl diplomové práce a metody šetření	38
4.2 Interpretace výsledků šetření	39
4.3 Podpůrný metodický materiál.....	39
4.4 Shrnutí rozhovoru	52
Závěr.....	54
Seznam literatury a dostupné prameny	56
Seznam příloh.....	58

ÚVOD

Cílem předložené diplomové práce je rámcové zachycení vývoje spolkového života ve městě Boskovice, fungování spolků, rozdíly židovských a křesťanských spolků ve městě. Práce se zaměřuje především na významné spolky ve městě, s výjimkou hudebních spolků, jelikož na tohle téma již byla napsána jiná diplomová práce. Tato diplomová práce vznikla jako další rozšíření znalostí o Boskovicích, jelikož na jiné téma města Boskovic byla napsána již bakalářská práce. Tato práce zachycuje zejména spolkový život ve městě a jeho vývoj od druhé poloviny 19. století do konce druhé světové války. Téma bylo zvoleno z důvodu, jelikož psaní dřívější bakalářské práce v historickém kontextu bylo velice inspirativní a nejvíce právě aplikace teoretických znalostí do praxe, což je součástí i diplomové práce o spolkovém životě.

Vývoj společenského života je velmi rychlý, zejména v posledních letech. V porovnání s historií můžeme s jistotou říci, že spousta spolků funguje v odlišném režimu, než dříve. Navíc je spousta nových klubů, spolků a organizací, některé z nich však navazují na dřívější tradice. V teoretické části jsou popsány základní informace o městě Boskovice a jeho postupném vývoji, dále se budu věnovat židovskému městu, zejména ve spolkovém životě, ale i v otázce národnostního problému do roku 1945. Zmíněné spolky budeme popisovat na základě dostupných pramenů, tudíž některé spolky zařazeny nebudou. Vedle obecných informací o každém spolku budou popsány některé budovy, postupný vývoj, například i přerušení fungování. Dále se zaměříme i na čestné občany a zakladatele některých spolků, zejména ty, o kterých můžeme v Boskovicích ještě dnes slyšet, například z názvů ulic, pamětních desek či soch ve městě, těmto jménům věnuji samostatnou kapitolu. Pojednáme o problematice spolkového života během první a druhé světové války.

V praktické části se zaměříme na zpracování teoretických znalostí, kdy bude vytvořeno několik příprav na hodinu, jak by se dané téma dalo začlenit do výuky zejména v předmětu Výchovy k občanství, tudíž na druhém stupni základní školy. Po celou dobu bylo inspirací ŠVP vybrané školy, zejména z důvodu, abych věděla, jak začlenit téma regionálních dějin do hodin výchovy k občanství na druhém stupni základní školy. Jako poslední se budu věnovat rozhovoru s PhDr. Helenou Janíkovou, která je odbornicí na historii města, zejména pak na historii židovského města. S paní doktorkou se scházím po celou dobu psaní diplomové práce a snažíme se najít společně nejlepší cestu, jak představit spolkový život v Boskovicích.

Diplomová práce obsahuje kapitolu přílohy, kde jsou vloženy pracovní listy, které jsou součástí příprav na hodinu.

1 HISTORIE MĚSTA BOSKOVICE

Město Boskovice má dlouhou historii, pozdějšími obyvateli města byli Slované, kteří zde založili čtyři osady, z nichž jedna byla založena kolem roku 700 v místě v okolí dnešní pošty. Další osada vznikla v Bezručově ulici, třetí pak v ulici Vodní, dnes Svěrákově, poslední osada vznikla v ulici Pod Oborou. Keramické nálezy byly však i v polích za garážemi ČSAD, pod silnicí ulice Rovná. Obyvatelé všech osad se živili zemědělstvím, všichni obyvatelé byli z jednoho kmene a jmenovali se Bozkovci. Některé zdroje uvádějí, že na kopci města stál hrádek v gotickém stylu patřící pánům z Boskovic,¹ či například u Jaroslava Mackerleho se dočteme, že celé území i s osadami bylo darováno některému ze šlechticů, ovšem proti tomu se staví fakt, že jím byl Velen s „přídomkem“ z Boskovic. Jméno Velen jakožto zakladatele se poprvé objevuje v pověsti od Bartoloměje Paprockého z Hlahol, podle této pověsti právě Velen obdržel od brněnského knížete erb, který obsahoval sedmizubý hřeben s věnky, který poskytl při ranním česání a mytí právě knížeti. Pověst vypravuje dále i o tom, jak Velen chodil na hradě bos a do nohy si zapíchl trn a zvolal: „Již nikdy nebudu chodit bosko více!“² a odtud se právě hradu začalo říkat Boskovice.

1.1 Osídlení Boskovic

Díky vhodné poloze a místu bylo město osídleno již v pravěku. O osídlení města svědčí četné archeologické památky, které spadají k území města a jeho okolí, které byly nalezeny již v období středního paleolitu.³ Město může doložit i počátky kultury a lidových tradic, například nalezením malované keramiky, kdy z doby eneolitické⁴ můžeme nalézt v lokalitě „Vejšťice“, místo severně od Boskovic, právě kanelovanou keramiku, moravskou malovanou keramiku, či kulturu lidu se zvoncovitými poháry. Velmi významné jsou nálezy bronzů, tzv. kultura popelnicových polí, například bronzová sekyrka s dýkou z období střední doby bronzové⁵. Dále během mladší doby železné⁶ docházelo již ke keltskému osídlení, které bylo ve 3 částech města, tj. v ulici A. Zápotockého, Krajovánky, Pod Lipníky. Keltské obyvatelstvo bylo vytlačeno germánskými národy v období stěhování národů⁷.

¹ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 7.

² BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 8-9.

³ Starší doba kamenná = 250000 až 40000 př. n. l.

⁴ Doba eneolitická (pozdní doba kamenná) = 3500 – 1800 př. n. l.

⁵ Střední doba bronzová = 1650 – 1300 př. n. l.

⁶ Mladší doba železná (latén) = 400 – 0.

⁷ Stěhování národů = 0- 550 let.

Germánské kmeny osídlily město Boskovice a Skalici nad Svitavou, z této doby pocházejí nálezy římských mincí. Poslední etapou je staroslovanská doba hradištní⁸, kdy do naší země postupně přicházeli Slované, kteří si zakládali malé osady, ve kterých stavěli malé chýše. I z tohoto období jsou další nálezy, jako například vlnovkový dekor, náušnice, nástroje a šperky. Právě tyto nálezy nás utvrzují o tom, že město Boskovice a jeho okolí bylo vždy vyhledáváno lidmi. Směr pravěkého osídlení můžeme ukázat na mapě ve směru Bořitov – Boskovice – Vanovice, naopak místa Dražanské a Českomoravské vrchoviny zůstávala po celou dobu neobydlená.⁹

1.2 Vznik města Boskovice

Podle nejasností související s postupným osídlováním zjišťujeme, že o původu města Boskovice existuje více možných vzniků. Jisté však je, že Boskovice byly trhovou osadou pod hradem, na počátku 13. století již byly Boskovice ekonomickým, správním a církevním střediskem panství. První zmínka s názvem města Boskovice pochází z roku 1222, kdy byl v listině českého krále Přemysla Otakara I. zmíněn „Emmeramus de Bozkowitz“, neboli Jimram z Boskovic, o sto let později se poté setkáváme s názvem Boskovický hrad. Další písemná zmínka o Boskovicích pochází z roku 1413. V roce 1463 obdržely od krále Jiřího z Poděbrad právo trhu. Na městečko povýšily Boskovice v polovině 18. století, i přestože již předtím plnilo funkci skutečného města.¹⁰ Od roku 1759¹¹ se v boskovických listinách užívá název město Boskovice, za vlády Josefa II.¹² byl ve městě zřízen magistrát, poté v roce 1789 byly oficiálně Boskovice považovány za město.

⁸ Staroslovanská doba hradištní = 550 – 10. století.

⁹ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 6-7.

¹⁰ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 8

¹¹ 1759 = za vlády Marie Terezie (1740–1780).

¹² Vláda Josefa II. = 1780–1790.

1.3 Významní rodáci a čestní občané města

V následující kapitole budou ve stručnosti popsáni rodáci města Boskovice, jako Petr Bílka, Tomáš Špidlík, Jaroslav Bránský a další.

Petr Bílka

Petr Bílka byl narozen 4. května 1820 v Doubravské ulici, zemřel 11. září 1881, Vídeň. Po studiích v Moravské Třebové, Brně a Vídni se stal vychovatelem, ředitelem a pak majitelem významného výchovného ústavu ve Vídni. Zasloužil se kromě výzkumných prací i o rozvoj kulturního života v Boskovicích. Mnoho míst ho jmenovalo čestným občanem, jinak tomu nebylo i v Boskovicích. Právě Bílka byl iniciátorem, aby se děti učily jiný jazyk než jen němčinu.¹³

PhDr. Otakar Chlup

PhDr. Otakar Chlup narozen 30. srpna 1875, zemřel 14. května 1965, Praha. Narodil se v rodině obuvníka s dalšími 12 dětmi. Na filozofické fakultě studoval češtinu a francouzštinu. Po první světové válce byl Otakar Chlup jmenovaný docentem pedagogiky a v roce 1923 se stal profesorem pedagogiky na univerzitě v Brně. Na Otakara Chlupa ve svých dílech vzpomínal Otakar Kubín.¹⁴

Mensdorff-Pouilly Hugo

Mensdorff-Pouilly Hugo ze šlechtického rodu se narodil v roce 1929 a byl posledním člověkem francouzského rodu, který se narodil na boskovickém zámku. Navštěvoval gymnázium v Brně a poté v Boskovicích. Měl mnoho politických problémů, avšak i přes to nastoupil do práce do Prahy, po celou dobu trvání komunistického režimu vykonával pouze podřadné práce. Pracuje v radě na velvyslanectví Suverénního řádu maltézských rytířů v České republice.¹⁵

¹³ Klub přátel Boskovic-*Osobnosti Boskovicka - Bílka Petr*. Klub přátel Boskovic - Klub přátel Boskovic, o.s. [online]. Dostupné z: <http://www.klub-pratel-boskovic.cz/osobnosti/bilka-petr.php>

¹⁴ Klub přátel Boskovic-*Osobnosti Boskovicka – Chlup Otakar*. Klub přátel Boskovic - Klub přátel Boskovic, o.s. [online]. Dostupné z: <http://www.klub-pratel-boskovic.cz/osobnosti/chlup-otakar.php>

¹⁵ Klub přátel Boskovic - *Osobnosti Boskovicka – Mensdorff-Pouilly Hugo*. Klub přátel Boskovic - Klub přátel Boskovic, o.s. [online]. Dostupné z: <http://www.klub-pratel-boskovic.cz/osobnosti/mensdorff-pouilly-hugo.php>

Tomáš Špidlík

Tomáš Špidlík, kardinál se narodil 17. prosince 1919 v Boskovicích a zemřel 16. 4. 2010 v Římě. V Boskovicích vystudoval místní gymnázium. Po uzavření škol v roce 1939 vstoupil do jezuitského noviciátu v Benešově u Prahy, poté i ten uzavřeli a tak v letech 1942–1945 pokračoval ve filosofických studiích na Velehradě, kde také složil řeholní sliby. Pokračoval ve studiích na Papežském orientálním institutu v Římě, kde v roce 1954 obhájil doktorskou práci a začal tam vyučovat. Působil také ve Spojených státech, v Indii, či v Africe. V roce 1961 byl jmenován profesorem. 28. října 1998 byl oceněn Tomáš Špidlík za zásluhy o demokracii a lidská práva vyznamenal „*Řádem T. G. Masaryka*“ Václavem Havlem. 21. října 2003 byl jmenován papežem Janem Pavlem II. na kardinála, do svého erbu vložil heslo „z celého srdce“. V Boskovicích byla 26. června 2010 odhalena pamětní deska při příležitosti oslavy 110. výročí založení gymnázia.¹⁶

JUDr. Josef Kirchmann

JUDr. Josef Kirchmann se narodil 14. listopadu 1856 v Kloboukách u Brna, studoval na slovanském gymnáziu v Brně, poté na právnické fakultě vídeňské a nakonec na pražské Karlo-Ferdinandově univerzitě. V Boskovicích si otevřel vlastní advokátní kancelář. Poté co obnovil tělocvičnou jednotu Sokol Boskovice, stal se také jejím starostou. Dále byl předseda spolku Velen a pracoval dokonce v Sirotčím spolku pro okres boskovický, po dlouhé snaze se díky němu otevřelo místní gymnázium, v roce 1900 založil Spolek pro podporu chudých žáků na c. k. českém gymnáziu v Boskovicích, ve kterém se stal předsedou. V roce 1919 založil pobočku Československého červeného kříže v Boskovicích. V roce 1908 se stal starostou města a nahradil tak Alfonse Vladimíra hraběte Mensdorff-Pouilly, jako starosta působil do roku 1920. Roku 1899 město Boskovice udělilo Kirchmannovi čestné občanství za mnohé zásluhy, následně v roce 1927 byla po něm pojmenována ulice ve městě. Ulice Dra Kirchmanna byla později přejmenována na ulici Lidickou a náměstí 9. května. Josef Kirchmann zemřel 8. listopadu 1931 v nemocnici u sv. Anny v Brně.¹⁷

¹⁶ Klub přátel Boskovic - *Osobnosti Boskovicka – Špidlík Tomáš*. Klub přátel Boskovic - Klub přátel Boskovic, o.s. [online]. Dostupné z: <http://www.klub-pratel-boskovic.cz/osobnosti/spidlik-tomas.php>.

¹⁷ VÍTÁMVÁS, Petr, Jakub PERNES, Martin RÁJA a Roman MALACH. *Vzhůru, máme svůj vlastní stát: Boskovický okres v I. republic: katalog výstavy: 13.. 9-25. 11. 2018*, Muzeum regionu Boskovicka. Boskovice: Muzeum regionu Boskovicka, 2018. str. 20-22.

PhDr. Jaroslav Bránský

Doktor Jaroslav Bránský se narodil 30. března 1928 v Boskovicích. Navštěvoval obecnou školu a poté reálné gymnázium, kde maturoval v roce 1947, poté již studoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a získal titul „*doktor filozofie*“. Po dostudování působil jako učitel v Rázové u Bruntálu, ale po čase se vrátil do rodných Boskovic, učil poté nejen v Boskovicích, ale třeba i v Letovicích a Benešově. Na Palackého univerzitě v Olomouci studoval dálkově obor český jazyk a literatura. Od roku 1962 do roku 1998 učil na místním gymnáziu¹⁸, poté již odešel do důchodu. Po celý život se věnoval historii, zejména pak studiu boskovických židovských obyvatel. Byl hlavním členem Klubu českých turistů. Jako jeden z významných občanů Boskovic získal Cenu města Boskovic za kulturu. Pan doktor Jaroslav Bránský zemřel 11. července 2017 ve věku 89 let.

Další občané, kteří získali titul „čestní občané města“: Petr Bílka, Jindřich Stašek, Alois Pražák, Souček Josef, Dr. Edmund Geissler, JUDr. Jan Žáček, Dr. František Bauer, Jan Heimrich, JUDr. Josef Kirchmann, Karel rytíř von Paumgarten, PhDr. Antonín Rezek, Alois Jirásek, František Tichý, Tomáš Garrigue Masaryk, MUDr. Karel Snětina, Dr. Edvard Beneš, Petr Bezruč.

¹⁸ Klub přátel Boskovic - *Osobnosti Boskovička - Bránský Jaroslav*. Klub přátel Boskovic - Klub přátel Boskovic, o.s. [online]. Dostupné z: <http://www.klub-pratel-boskovic.cz/osobnosti/bransky-jaroslav.php>

2 VÝVOJ OD ROKU 1848 DO ROKU 1945 V BOSKOVICÍCH

Události z roku 1848 patří k významným nejen v naší historii, ale i v Evropě. Tento rok se zapsal do historie jako „Jaro národů“. Revoluce v roce 1848 byla vojensky pokořena, habsburská říše se nestala konstituční monarchií a české země zůstaly provincií velkého centralizovaného mnohonárodnostního státu. I přesto ale revoluce zanechala trvalé dědictví v podobě mnoha pozitivních změn, byla odstraněna robota s poddanstvím, byly zrušeny stavy a vrchnost, šlechta ztratila své správně politické výsady a byl zaveden systém státní správy včetně rovnosti občanů, židovské obyvatelstvo bylo integrováno do společnosti. V hospodářské sféře byly zrušeny cechy. Tyto nové skutečnosti se promítly i do života v Boskovicích.

2.1 Období od roku 1848 až do konce první světové války

V již zmíněném roce 1848 se zakládaly oddíly Národní gardy, výjimkou nebyly ani Boskovice, kde vznikla také Národní garda. Do té doby město nemělo žádné jazykové a národnostní problémy, garda se však pojmenovala německy „Stadt Boskowitz National Garde“¹⁹, která měla 286 členů zejména katolického, židovského a reformovaného vyznání.²⁰ V čele gardy stál starosta Vincenc Luňáček, ale cvičitelem byl židovský občan Moritz Barcheles, hlavním úkolem gardy byla ochrana majetku, města a obyvatelstva. Garda však byla 22. 8. 1851 zrušena. 31. 12. 1851 byly podepsány tzv. silvestrovské patenty, které zrušily téměř všechny demokratické vymoženosti, včetně vrchnostenského práva, výjimkou bylo zrušení roboty. Nejnižší správní jednotkou se stala obec, nad ní politický okres složený z několika menších soudních okresů, poté zemské orgány a ministerstvo vnitra. Tento systém fungoval do roku 1849, o rok později se staly Boskovice sídlem politického okresu, který byl složený ze tří soudních okresů, tj. Boskovice, Blansko, Kunštát.

Důležitým mezníkem bylo 17. 3. 1849, kdy se město rozdělilo na 2 části: Boskovice a Židovské město Boskovice. Velkým uznáním města na Moravě byl fakt, že v letech 1851–1884 sídlil v Boskovicích moravský zemský rabín Abraham Plaček. V tomto období se celé město rozvíjelo jak v movitém, tak nemovitém majetku. V padesátých letech 19. století se židovská část města snažila vyrovnat křesťanské části, stavěly se lázně, rekonstruovaly se školy, špitál, založena byla spořitelna, různé restaurace, obchody i mnoho spolků.

¹⁹ Stadt Boskowitz National Garde = Národní garda města Boskovice.

²⁰ *Boskovice od pravěku do konce 20. století: učebnice pro střední školy a 2. stupeň základních škol*. Boskovice: Muzeum Boskovicka, 1999. s. 104-105.

Po zrušení ghetta se velká část židovského obyvatelstva přestěhovala do Boskovic. Nejchudší obyvatelé se stěhovali do lacinější a také mnohem hůře vybavené části, do židovského města, chyběla zde tekoucí voda, či toalety. V roce 1864 došlo k rozdělení škol na české, německé a smíšené. V roce 1867 byla zavedena povinná osmiletá školní docházka.

První světová válka byla katastrofickou událostí pro celou Evropu, nebylo tomu jinak i pro město Boskovice. Do války narukovalo několik tisíc mužů, během války jich mnoho zemřelo, nebo jejich osudy nejsou známy. Samotná válka zastavila rozvoj celého města. V květnu 1918 získal titul čestného občana Boskovic Alois Jirásek za jeho neohrožený postoj při obraně českých zájmů. Dne 6. 7. 1918 zorganizoval Učitelský spolek hejtmanství boskovického protestní demonstraci, které se zúčastnilo více než 300 učitelů, kteří šli městem až k samotnému okresnímu hejtmanovi, kterému předali protestní rezoluci. Po vzniku Československé republiky zastupitelstvo schválilo znovu propojení Židovského města Boskovice s městem Boskovice. Před válkou se většina Židů hlásila k německé národnosti, ale postupně se přihlásili k nové židovské národnosti.²¹ Ve volbách zvítězila komunistická strana, pravděpodobně z důvodu, že obyvatelé z chudého města věřili slibům o sociální rovnosti a likvidaci kapitalismu. Celé první dvacetiletí první republiky patřilo k nejúspěšnějším obdobím i pro Boskovice, rozšířila se autobusová doprava, byly postaveny nové moderní budovy, ovšem židovské město nadále chátralo a do města přicházely zprávy o šíření nakažlivých chorob, či vypuknutí mnoha požárů.

Vznikaly nové školy, spolky, například Orel, FDTJ²², letecká liga. V Boskovicích se šířil hudební život, o který se staral zejména František Linda, dále fungovaly spolky, které byly založeny již dříve, tj. Sokol, Okrašlovací spolek aj. Začaly vycházet časopisy a noviny, které se zaměřovaly na nejbližší region, šlo o Domovinu, Živnostenské listy, či Hlas malého Petříka.

V Boskovicích se populární rozhlas doby objevil začátkem roku 1925, kdy byl v Sokolovně umožněn poslech Prodané nevěsty z Národního divadla. Dále byl roku 1935 postaven nový Hasičský dům v Průchodní ulici.²³ V dalších letech byl vybrán projekt na stavbu tzv. Zelené školy, v roce 1938 byla otevřena nová budova Zemědělské pokračovací školy. Ovšem celý tento rozvoj pozastavil rok 1938.

²¹ *Boskovice od pravěku do konce 20. století: učebnice pro střední školy a 2. stupeň základních škol*. Boskovice: Muzeum Boskovicka, 1999, s. 112-114.

²² FDTJ= Federace dělnických tělovýchovných jednot,

²³ *Boskovice od pravěku do konce 20. století: učebnice pro střední školy a 2. stupeň základních škol*. Boskovice: Muzeum Boskovicka, 1999, s. 115-116.

2.2 Období během druhé světové války

Problém s národnostními menšinami se projevil již v roce 1933²⁴, německá národnostní menšina v Československu se začala sjednocovat a žádala více menšinových práv. Československý stát ztrácel kontrolu nad pohraničním územím, navíc situace vyvrcholila na konferenci v Mnichově konající ve dnech 29. / 30. září 1938 bez účasti československých diplomatů, poté po nátlaku prezident i vláda ČSR mnichovskou dohodu přijali. 15. 3. 1939 byl zřízen Protektorát Čechy a Morava. Další den kolem šesté hodiny večerní přijel do města německý oddíl ze Šumperka, který obsadil gymnázium a chlapeckou školu. V Boskovicích v té době nikdo netrpěl hladem, jelikož Boskovice byly průmyslovým městem, tudíž občané měli dostatek financí.²⁵ V září 1941 byla v základní škole zřízena německá škola, do které docházely děti německých úředníků, dále byl zrušen Sokol. Po atentátu na Reinharda Heydricha se náměstí ve městě pojmenovalo po tomto říšském protektorovi. V červnu 1939 sehrál divadelní spolek místního gymnázia divadelní představení Fidlovačku, o 2 roky později se konal koncert sdružení moravských učitelů.

Protinacistický odboj na Boskovicku

Celé období protinacistického odboje dělíme na dvě fáze, kdy první z nich byla daleko úspěšnější. V den přepadení Polska 1. 9. 1939 nacistickým Německem se uskutečnila preventivní zastrašovací akce s názvem Albercht I., v Boskovicích bylo zatčeno 6 občanů, v Boskovicích v tomto období působilo několik skupin.

Obrana národa

Organizace, kterou vytvořili bývalí příslušníci armády, opatrovala a ukrývala zbraně i střelivo, pomáhala rodinám s přechody do zahraničí, či vydávala časopis. Velitelem ve městě se stal major Zajíček, po jeho smrti nastoupil kapitán Josef Dřímalka. Z členů Obrany národa byli vězněni a popraveni Otakar Dokoupil z blízké vesnice Vážany, či Bohumil Oujezdský a Oldřich Veselý.²⁶

²⁴ 1933 = nástup A. Hitlera.

²⁵ *Boskovice od pravěku do konce 20. století: učebnice pro střední školy a 2. stupeň základních škol*. Boskovice: Muzeum Boskovicka, 1999, s. 117-118.

²⁶ *Boskovice od pravěku do konce 20. století: učebnice pro střední školy a 2. stupeň základních škol*. Boskovice: Muzeum Boskovicka, 1999, s. 120.

Sokolský odboj

Do odboje se zapojili i příslušníci Sokola, celá aktivita byla zahájena 8. října 1941. Bylo hromadně pozatýkáno ústřední vedení, župní vedoucí a aktivisté jednot, celkový počet zatčených bylo asi 1500 osob. V Boskovicích byl zatčen župní náčelník František Řepka, který byl umučen v Osvětimi.²⁷

Boskovická skupina ZA SVOBODU

Skupinu založil Karel Boháček²⁸ společně s Aloisem Menšíkem²⁹ v březnu 1939, v následujících letech se skupina rozrostla a uspořádala velkou akci proti okupantům, atentát na Domov Hitlerovy mládeže v hotelu Lamplota na letovickém koupališti dne 20. / 21. září 1941 v noci. V celém okolí akce vzbudila velký rozruch, původci atentátu byli popraveni, šlo o Františka Kříže, Františka Lepku a Jana Veselého. Další účastníci byli také popraveni, umučeni, či odsouzeni k několikaletým trestům odnětí svobody.³⁰

VELA Boskovice

Velitelství Obrany národa v naší oblasti, kpt. Josef Dřímalka v Boskovicích, J. Mahr v Jevíčku a JUDr. K. Engliš v Olešnici nebylo po atentátu na Reinharda Heydricha nijak postiženo a dále se mohlo rozvíjet. Na podzim 1944 byla utvořena partyzánská skupina VELA, právě Josef Dřímalka se stal velitelem. Spojili se s menšími skupinami, tzv. bojkami, kteří přepadávali německé stráže, sklady u Valchova, v Pílském údolí i na místním nádraží, čímž opatrovali zbraně a výbušniny. Od února do května 1945 se stala skupina ozbrojenou složkou Revolučního národního výboru ve městě a organizovala ozbrojené složky v celé oblasti.³¹

2.3 Obyvatelé Boskovic

V roce 1880 žilo v Boskovicích 5488 obyvatel, z toho 1417 se hlásilo k německé národnosti. V roce 1900 se k německé národnosti hlásilo už jen 907 obyvatel, v roce 1910 došlo k výraznému poklesu na 633 obyvatel, v roce 1921 se přihlásilo k této národnosti pouhých

²⁷ *Boskovice od pravěku do konce 20. století: učebnice pro střední školy a 2. stupeň základních škol.* Boskovice: Muzeum Boskovicka, 1999, s. 120.

²⁸ Karel Boháček = * 1896 Cetkovice, tajemník strany národně socialistické, malozemědělec v Boskovicích.

²⁹ Alois Menšík = * 1878 Boskovice, člen sociální demokracie.

³⁰ *Boskovice od pravěku do konce 20. století: učebnice pro střední školy a 2. stupeň základních škol.* Boskovice: Muzeum Boskovicka, 1999, s. 120.

³¹ *Boskovice od pravěku do konce 20. století: učebnice pro střední školy a 2. stupeň základních škol.* Boskovice: Muzeum Boskovicka, 1999, s. 121.

68 obyvatel, což ale bylo zapříčiněno tím, že se židovské obyvatelstvo přestalo hlásit k německé národnosti, ale uznávalo právě národnost židovskou.³² V roce 1930 v Boskovicích žilo 6420 obyvatel, z toho 69 Němců a 318 Židů. V průběhu druhé světové války v roce 1941 ve městě bydlelo 8182 obyvatel, z toho 7505 Čechů, 182 Němců a 304 Židů se hlásilo k české národnosti.³³ Národnostní problém trvající po celou historii města v Boskovicích, byl ukončen v květnu 1945 po osvobození státu, kdy po odsunu Němců a návratu jen několika Židů do města byla většina obyvatel české národnosti.

Tento velmi stručný nástin vývoje společenského života ve městě nám dává celkem jasný obraz, jak to bylo ve městě s fungováním židovské a křesťanské části města. Jak bylo běžné, Židé byli ve městě opovrhováni právě křesťanskou částí města. Velkým útokům bránil fakt, že z židovského obyvatelstva šlo velké množství peněz. Když v roce 1848 bylo židovské obyvatelstvo zrovnoprávněno s křesťanským, zrovna v tento rok se rozpadla většina židovských ghett.³⁴

2.4 Školství v Boskovicích

Ve městě od 17. století až do roku 1860 působili dva učitelé, rektora organista, každý z nich měl svého pomocníka, právě v roce 1860 se z dvoutřídní školy stala trojtřídní. Poté se škola začala rozšiřovat, 1870 na čtyřtřídní, roku 1874 pětitřídní. K rozdělení školy na dívčí a chlapecké vyučování došlo v roce 1884. Chlapecká pětitřídní škola sídlila v budově pod kostelem u náměstí, v Růžové ulici vznikla škola dívčí. Vyučování v měšťanských školách, které bylo povoleno 1890, začalo roku 1892. Kromě těchto škol existovala v Boskovicích již od 2. poloviny 16. století židovská škola, tzv. tradiční, dále roku 1857 v Hradní ulici byla zřízena dívčí soukromá škola. Čtyřtřídní židovská škola s německým vyučovacím jazykem zanikla v roce 1918, v klášteře v Hradní ulici dívčí soukromá škola zanikla v roce 1942.³⁵

Žádná ale ze zmíněných obecných škol se nestala školou, která by umožnila absolventům vysokoškolský titul, o takovou školu usilovali ve městě již od roku 1851, podařilo se pouze v roce 1900 otevřít gymnázium, které se od té doby stalo významnou budovou a velkou chloubou města. Postupně bylo na území města zřízeno několik odborných škol, již 19. listopadu 1886 bylo povoleno otevřít zimní hospodářskou školu, jakožto třetí takovou školu na Moravě. Vyučování v této škole započalo o rok později, škola fungovala jako škola

³² BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 14.

³³ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 14 – 15.

³⁴ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 15.

³⁵ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 21.

dvouletá.³⁶ Mezi další školy řadíme školy jako například Pokračovací škola kovoobráběcí otevřená roku 1923, v tentýž rok škola oděvní, či v roce 1929 škola stavebnická. V roce 1906 byla zbudována Zemská dívčí vychovatelna,³⁷ která je v dnešní době pod názvem Mateřská škola, základní škola a praktická škola speciální.

³⁶ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 21.

³⁷ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 21.

3 SPOLKOVÝ ŽIVOT V BOSKOVICÍCH

Boskovice jsou již dlouhá léta známé pro svoji bohatou kulturu, zejména v oblasti hudby a divadla. Nejstarší písemné zmínky jsou z roku 1633, kdy Eliška Pruskovská povolala jezuity z Olomouce, aby nacvičili s dětmi hru, přes kterou získají jezuité lid.³⁸ Od roku 1845 ve městě funguje hudební spolek, který měl za hlavní úkol oživit kulturu v Boskovicích, první koncert proběhl 1. května 1845, později se do spolku připojovalo více učitelů. 24. dubna 1854 proběhl v Panském domě první koncert, na kterém účinkoval i významný učitel hudby Kamilo Mašek³⁹, který působil jako učitel hudby knížete Strachwitze v Šebetově. Dalším úspěchem je založení čtenářského klubu 20. 10. 1863, poté od 9. 3. 1866 čtenářsko – pěvecký spolek „Velen“. Roku 1883 vznikl studentský klub „Bílka“, 1900 založený klub Marta z Boskovic, což byl ženský vzdělávací spolek, 1893 hudební a pěvecké odbory Sokola, DTJ a Orel, v roce 1912 otevřel Sokol novou budovu existující dodnes. Právě v Boskovicích díky spolupráci Sokola s brněnskou posádkou symfonického orchestru se hrála představení jako Prodaná nevěsta, Dalibor, či Hubička.⁴⁰

Velmi významnou osobností byl učitel František Linda, který v roce 1934 založil Orchesterální sdružení Boskovicka. Mezi další hudební spolky řadíme městskou dechovou hudbu, mužský a smíšený pěvecký sbor při Federaci dělnických tělocvičných jednot. Velmi bohatá je i činnost škol v Boskovicích, kde působilo mnoho Janáčkových žáků.⁴¹ Také důležitou a často opomíjenou roli hraje v Boskovicích i ochotnické divadlo, těchto divadel zde bylo hned několik. Původně se hrávalo v hostinci „U Františků“, poté „U Marků“, v Panském domě byly předvedeny představení jako Zvíkovský rarášek, či Naši furianti. Dále se hrálo i v prostorách panského pivovaru, kde herci hráli Tylovy hry. Na počátku 20. století byl vybudován Katolický dům se stálým jevištěm, také místní Sokolovna a byl upraven Dělnický dům. Samotné ochotnické divadlo se budovalo i v židovském městě v sále tělocvičny „Makkabi“. Z dalších institucí je muzeum, které bylo založeno 5. května 1905, poté městská elektrárna, která umožnila nejmodernější technická zařízení. V roce 1913 byl zbudován biograf v sokolovně, či v Katolickém domě roku 1927 zvukové kino.⁴²

³⁸ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 21.

³⁹ Kamilo Mašek = 1831 – 1859.

⁴⁰ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 23.

⁴¹ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 23.

⁴² BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 24.

3.1 Vývoj spolkového života a kulturního života v Boskovicích od roku 1848

V období vyvrcholení národního obrození v letech 1848–1849 celý národ vstupuje do evropských dějin. I v Boskovicích se postupně ukazuje historie národnostní gardy založené roku 1848. Zakladateli v Boskovicích byla boskovická vrchnost a židovská obec, všechny dokumenty jsou psané německy a jsou uloženy v MZA Brno.⁴³ Cílem národnostní gardy byla ochrana majetku vrchnosti a Židů, v té době asi 2000 obyvatel. Velitelem národní gardy byl Vincenc Luňáček, který se v roce 1851 stal starostou města. Národnostní garda města čítala 286 mužů jak katolického, tak i židovského vyznání. Cvičitelem byl Žid Moritz Barcheles, který pobíral měsíční plat. Ovšem ne všichni byli s národnostní gardou spokojeni. Většina obyvatel sepsala stížnost, když garda dostala od vedení města 2800 zlatých, kde stojí část textu: „*Při tomto svévolném zasahování gardy do práv každého jednotlivce nechceme raději žádnou národní gardu nežli takový útvar.*“⁴⁴ V Boskovicích s velkou radostí přijali fakt, že národnostní gardy jsou rozpuštěny dne 22. srpna 1851.

Národní čest tak patří památce na Petra Bílku, který bydlel v Doubravské ulici, dnešní Bílkově, kde je umístěný památník s jeho reliéfem a nápisem: *V domě na tomto místě se narodil 4. května 1820 PETR BÍLKA, šlechtyn lidumil a pedagog. Památník je podle návrhu Františka Blažka a modelu Václava Suchomela.*⁴⁵ Petr Bílka velice podporoval dění na Moravě a sepsal o tom několik knih, nebo spíše brožurek. O jeho činnosti sepsal Bedřich Šponer článek s názvem „Zásluhy Petra Bílky“, kde píše o dění ve městě před rokem 1860, kde se stále na úradech mluvilo německy, zámožní obyvatelé posílali své děti do škol v Moravské Třebové, aby se naučily německy. To vše změnil podle článku právě Bílka, který probudil národní život ve městě a na jeho popud měl být založen Velen v roce 1863.⁴⁶

O buditelskou činnost se zasloužil Libor Scholz⁴⁷, který do Boskovic nastoupil v roce 1860 jako kooperátor, 1861–1863 jako kaplan na místní faře. Právě Scholz se zasloužil o rozvoj čtenářské dovednosti, jelikož půjčoval knihy, či pořádal večerní schůzky obrozeneckých nadšenců a usiloval o založení čtenářského spolku, čtenářský spolek byl poté založen v roce 1863. V témže roce jako Velen byl založen Hospodářský spolek pro politický okres Boskovice, cílem byly otázky zejména hospodářské, ale šlo i o problematiku národní a kulturní.

⁴³ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *150 let veřejné knihovny v Boskovicích*. s. 7.

⁴⁴ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *150 let veřejné knihovny v Boskovicích*. s. 7.

⁴⁵ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 8.

⁴⁶ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *150 let veřejné knihovny v Boskovicích*. s. 8.

⁴⁷ Libor Scholz = (1835 – 1881), boskovický kaplan.

Což se ale nelíbilo farářovi ThDr. Josefu Mazáčovi, který psal stížnosti na brněnskou biskupskou konzistoř, Scholz byl i přes všechna snažení přeložen. Proti tomuto přeložení demonstrovali obyvatelé Boskovic na náměstí 3. srpna 1863 a den poté sepsali petici, pod kterou se podepsalo 112 občanů, ale tato petice byla biskupem striktně zamítnutá. Libor Scholz byl i přes jeho přemístění zvolen prvním čestným členem čtenářského spolku Velen v Boskovicích.⁴⁸

Nejznámější projevy vzrůstu národního obrození bylo právě zakládání spolků. Jako jeden z prvních spolků byl založen právě Velen. V 60. letech 19. století dochází k liberalizaci předpisů, které upravují shromažďovací právo. Na Moravě měli velký podíl na zakládání spolků kněží a bohoslavci, kteří byli vášnivými šířiteli vzdělanosti národa. Na počátku stojí kaplan Libor Scholz, který v Boskovicích působil v letech 1860-1863.⁴⁹ V těchto letech bylo na Moravě založeno přes 40 kulturních spolků, v Boskovicích byly také založeny spolky, stejně jako v jiných městech boskovického okresu, tj. v Blansku, Olešnici, Jedovnicích či Sebranicích. Členové jednotlivých spolků se scházeli zejména za účelem četby knih, novin a časopisů, dále za účelem zpěvu či hraní divadel.

3.2 Spolky v židovské části města

Jedinou zmínku před rokem 1850 máme o spolku Chevra kadiša⁵⁰, který organizoval pohřby podle židovských předpisů. Hlavními úkoly bylo omytí mrtvol, příprava těla k pohřbení, doprovod mrtvého ke hrobu a účast na bohoslužbě.⁵¹ Dějiny chevry popsal doktor Isidor Reich v roce 1931 ve své knize, statuta spolku obsahovala 14 paragrafů, které se postupně doplňovaly, protokoly a statuta podepisovali rabíni a vrchní rabíni. Bratrstvo existovalo až do deportace židovského obyvatelstva v Boskovicích v roce 1942.⁵²

Většina židovských spolků se věnovala podpoře sociálně slabším a nemocným ve městě, pro něž se užívalo mnoho názvů, nikdo nevěděl který název je správný a židovská obec proto musela vysvětlit okresnímu hejtmanství 28. dubna 1891 správnost názvů. Podle dokumentů název „Zedokoli“ bylo označení pokladny, ze které se podporovali chudí. Dále „Machzis Haschekel“ byl totožný název s „Bikur Cholim“⁵³, v Boskovicích

⁴⁸ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 11 – 14.

⁴⁹ VÍTÁMVÁS, Petr. Z muzejního depozitáře: Prapor čtenářského spolku Velen. *Ohlasy*. Boskovice, 2018. Dostupné z: [doi:https://ohlasy.info/clanky/2018/08/velen.html](https://ohlasy.info/clanky/2018/08/velen.html).

⁵⁰ Chevra kadiša = svaté bratrstvo.

⁵¹ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, s. 241.

⁵² BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, s. 242.

⁵³ Bikur cholim = z hebrejštiny – navštěvování nemocných, které přináší nemocným pomoc a úlevu.

se tento spolek nazýval podle slavného talmudisty, ovšem židovská obec tyto skupiny nepovažovala za spolky, jelikož neměly stanovy, či členskou základnu.

Další dohledatelný byl spolek Sdružení židovských žen⁵⁴, který byl spolkem pro podporu chudých židovských žen a dětí.⁵⁵ Dalším spolkem byl spolek Svépomoc⁵⁶, který působil v dobách první republiky a jeho cílem byly dobročinné akce a pomoc ve prospěch nemocných. Nathan Löw Beer založil roku 1859 spolek „Darlehen–Verein“, později „Spar–und Vorchussverein“, který obdržel velký obnos financí od tehdejšího starosty Ignatze Wohlmutha a každoročně z tohoto obnosu byly poskytovány půjčky obchodníkům a řemeslníkům na podporu podnikání. Tato záložna financí byla zlikvidována Němci roku 1939.⁵⁷

Tělesná výchova a sport

Tělesná výchova a sport byly v židovské obci rozvíjeny od roku 1870, kdy byl založen tělocvičný spolek Turn-Verein, členové spolku cvičili zejména v hlavní škole, poté až do roku 1913 v suterénu dnešního archivu, v domě číslo 104. Později si postavili tělocvičnu v běžné škole nazvanou Makkabi, jelikož na počátku 20. století vstoupili do svazu židovských tělocvičných jednot „Makkabi“. Jednotu Boskovice v roce 1931 zastupoval Arthur Fleischmann.⁵⁸ Ústředí jednot vydávalo týdeníky „Židovské zprávy“, či „Selbswehr“ a měsíčník „Hagibor–Hamakabi.“ Ze spolku Turnverein se vyvinul tělocvičný a sportovní spolek Makkabi Boskovice, který sdružoval všechny židovské občany z Boskovic, předsedou byl Filip Häusler. Při tomto spolku vznikl roku 1920 odbor kopané, který trénoval na hřištích mimo Boskovice, jelikož ve městě nebylo vhodné hřiště. Za mužstvo kopané občas hráli i nežidovští občané města. Tento oddíl zanikl roku 1926, v období kdy vznikl Velen, ve kterém působili i někteří židovští občané.⁵⁹ V tělocvičně Makkabi se kromě sportu konaly i taneční zábavy a divadelní představení, které pořádala jednota Makkabi.

Dalšími spolky, které v obci působily, byl pěvecký spolek, který zanikl v roce 1885, kolem roku 1876 byl dirigentem Max Ungar, o vzniku spolku však nejsou žádné doklady. Z programu koncertu z 23. února 1873 je patrné, že se v židovské obci hrálo i divadlo, o jehož existenci se dozvídáme z dokumentu okresního hejtmanství z 22. ledna 1873,

⁵⁴ Sdružení židovských žen = Isr. Frauenverein.

⁵⁵ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, s. 243.

⁵⁶ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, s. 243.

⁵⁷ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, s. 243.

⁵⁸ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, s. 246.

⁵⁹ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, s. 246.

kde souhlasí s inscenací veselohry „Vězení“ 25. ledna 1873. Samotné ochotnické divadlo má však kořeny, již v polovině 19. století, kdy Samuel Eisler měl půjčovnu knih. Hrál se v dřevěné kůlně domu číslo 57, poté u Feinů v dnešní Komenského ulici, kde byly sehrány hry jako *Griselda*, či *Sedlák milionářem*. V období, kdy se režisérem stal Max Ungar, se hrálo v sále, kde bylo 80 míst, ale i přes plnou obsazenost každého představení byly výdaje velmi vysoké. Židovským ochotníkům dokonce kostýmy půjčovalo nejen brněnské divadlo, ale i ochotníci křesťanských Boskovic.⁶⁰ Poslední zpráva o židovských spolcích podává Almanach města Boskovic 1934, podle kterého byly v tomto období židovské spolky: *Chevra kadiša*, *Sdružení židovských žen*, *Cedokoh*, *Bikur cholim*, *Maskil el dal* a spolek *Svépomoc*.⁶¹

Židovský hasičský sbor

Velmi významným v místním ghettu se stal židovský hasičský sbor. Vzhledem k tomu, že ghetto bylo v rámci města nejčastěji zasaženo požáry, zejména z důvodu husté zástavby, museli si židovští obyvatelé sami vytvořit opatření, jak těmto problémům zabránit. Výkaz vydaný 20. června 1855 dokládá, že hasičské skladiště je v domě č. 60 v Plačkově ulici.⁶²

Avšak první hasičský židovský sbor byl dle dokladů založen nejspíše roku 1863, prvním náčelníkem byl Bernhard Häusler, ovšem zdroj uvádí i rok 1870, dle knihy 100 let 1870–1970 dobrovolné požární ochrany v Boskovicích. I přes výpověď Maxe Ungara, kde popisuje, že po odchodu Steinera z Boskovic, byl právě Ungar jediným náčelníkem ve městě. Je zde popsán i místní požár, kdy právě Max Ungar byl spolu s jeho přítelem Hirschem u něj doma, nechal vyhlásit poplach. Právě dobrovolníci nečekali na velitele a začali sundávat střechu domu sami, i přestože si spletli dům.⁶³ Doklad o založení před rokem 1870 je ten, že si hasiči zakoupili v tomto roce stříkačku. Stanovy z roku 1863 a 1870 se nezachovaly, ale až z roku 1897, které byly schváleny 5. prosince místodržitelskou kanceláří v Brně. Židovský hasičský spolek byl organizován u Svazu dobrovolných svazů německých v zemi Moravské. Po celou dobu činnosti velmi úzce spolupracoval sbor hasičů s tělocvičným spolkem, taková spolupráce pokračovala i na počátku 20. století, z této doby pochází i pozvánka založená v Indexu k archivu židovské obce, kde Dobrovolný sbor hasičů a Tělocvičný spolek v Boskovicích zvou na velkou lidovou

⁶⁰ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, s. 247.

⁶¹ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, s. 248.

⁶² BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, s. 244.

⁶³ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, s. 244.

slavnost právě na zahradě tělocvičného spolku. V programu byl zahrnutý ženský tanec, hudba a lidová zábava.⁶⁴

Teprve roku 1919 po vzniku ČSR vstoupil spolek do české Moravské jednoty hasičské v Brně pod názvem Sbor dobrovolných hasičů Boskovice II, název se využíval až do roku 1942, kdy došlo ke spojení jednotlivých sborů, ovšem již bez židovského hasičského sboru. Jasná nevraživost byla mezi křesťanským a židovským sborem po celou dobu, čemuž nasvědčuje i událost z 15. srpna 1892, kdy podle obecního zastupitelstva Židé tvrdili, že křesťanské obyvatelstvo zorganizovalo výstup při slavnosti židovského hasičského spolku. Kvůli tomuto incidentu se konal soud 4. prosince téhož roku, kde bylo několik účastníků odsouzeno.⁶⁵

Židovský skautský oddíl

Za první republiky byly v Československé republice stovky skautských oddílů. Ve městě fungoval skautský oddíl, který se přikláněl k hnutí Brit Trumpeldor od roku 1929. Vůdcem židovského skautského oddílu byl Kurt Munk⁶⁶. Činnost oddílu nikdy nebyla legální, jelikož židovskému oddílu nikdy Krajský úřad v Brně neschválil stanovy. Tudíž navždy zůstal židovský skautský oddíl pouze nelegální, možné ale je, že si židovští skauti založili jiný spolek, ale o tom nemáme bližší informace.⁶⁷

3.3 Spolky v křesťanské části Boskovic

Tělesná výchova a sport

Roku 1888 byl v Boskovicích založen první sportovní klub, který byl pojmenovaný Klub českých velocipedistů, první závod uspořádal v roce 1900 mezi Boskovicemi a Vážany.⁶⁸ Ovšem nejrozšířenější se ve městě stalo sokolství, jehož historie sahá až do roku 1872, ale pravidelně se v sokolském spolku začalo cvičit v roce 1892, ženy zahájily cvičení až o 5 let později. 1907 vznikl další tělovýchovný spolek pod názvem „první dělnická tělocvičná jednota“, roku 1909 byl zapsán další spolek Orel Boskovice. Později

⁶⁴ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, s. 245-246.

⁶⁵ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, s. 245.

⁶⁶ Kurt Munk = 1. srpen 1901 v Boskovicích – 4. července 1942, zahynul v koncentračním táboře v Majdanku.

⁶⁷ DOBROZEMSKÁ, Ludmila a Václav KLÍČ. *Skauting v Boskovicích 1919-2019*. Boskovice, s. 27-28.

⁶⁸ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 25.

v 30. letech 20. století vznikl další spolek s názvem FDTJ⁶⁹, který se v roce 1926 přejmenoval na FPT.⁷⁰ Zmíněné jednoty však zanikly před okupací, nebo během okupace.

Významnou etapu zaštitil Klub českých turistů, který ve městě působil v letech 1900–1914, který se mimo své aktivity staral o areál Červené zahrady v Boskovicích⁷¹, po zániku z něj vznikl Sportovní klub Boskovice a v roce 1926 se z klubu odpojili místní fotbalisti, kteří založili vlastní AC Velen Boskovice. K tomuto klubu se později připojili i další fotbalové spolky z města, například Mazurie, či Rudé hvězdy.⁷² Právě s AC Velen jsou dodnes spojeny největší úspěchy města ve sportu.

Kopaná Boskovice - kopanou v Boskovicích šířili místní studenti, v období vzniku Československého státu tento sport začal rychle pronikat do Boskovic. Vzniklo hned několik oddílů, kromě židovského spolku Makkabi a jeho oddílu kopané vznikl další oddíl u SK Boskovice, Rudá hvězda u DTJ a Mazuráci na Bělé. Po založení Velenu dochází ke sdružení kopané v AC Velen Boskovice. Do roku 1948 se soutěže dělily na župní, zemské a celostátní.

Tělovýchovná jednota Rytmus Boskovice vznikla v roce 1988 a v dnešní době je jednou z největších organizací v Boskovicích. Počátky této organizace byly spojené s velkými problémy. V této době ve městě fungovala tehdy největší sportovní organizace TJ Minerva, pod kterou byly sdruženy všechny kluby města, jedinou výjimkou byla organizace TJ SOUZ zřízena pod střední školou. Cvičitelky včetně Věry Opatřilové do té doby předcvičovaly pod TJ Minervou, ale rozhodly se jít vlastním směrem, jelikož chtěly cvičit moderní prvky. I přes všechna úskalí se TJ Rytmus v červnu 1988 rozjel. Na celý spolek musel dohlížet politicko-výchovný pracovník, aby TJ Rytmus fungoval správně a nevystupoval z tehdejšího režimu. Tímto pracovníkem se stala jedna z cvičitelek, která byla politicky angažovaná v místní politice. I přes neoblíbenost spolku ve vedení města se spolek dokázal protlačit, důkazem toho je 200 účastníků ještě v roce 1988, jelikož byly cvičitelky velice aktivní a stále přicházely s novinkami, již v roce 1998 měl Rytmus 1400 členů, poté ale vznikaly další spolky a tak se počet snižoval. Vedoucí spolku uvádí, že hlavním cílem není vrcholový sport, ale spíše průprava k němu a dovést lidi k pravidelnému pohybu. Každým rokem pořádá spolek tradiční Pochod za světýlkem. Dříve využíval spolek zázemí bývalé jízdárny, později

⁶⁹ FDTJ = federace dělnických tělocvičných jednot.

⁷⁰ FPT = Federace proletářské tělovýchovy.

⁷¹ Areál Červená zahrada = sportovní zázemí města.

⁷² BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. s. 25 – 26.

se však přesunul do budovy místní školičky, později cvičitelky začaly využívat prostory místních škol.⁷³

Orel Boskovice je spolek, který byl založen v roce 1909 pod názvem křesťansko sociální tělocvičný odbor Orel. Za svůj vznik vděčí Katolicko-sociální besedě Svornost založené roku 1892, která měla prohlubovat náboženské uvědomění, pěstovat vzájemnou lásku mezi členy, pořádat divadla, či pěstovat zpěv. Za založení Orla vděčíme Antonínu Krajíčkovi⁷⁴ a jeho spolupracovníkům, kteří se sešli na první schůzi v březnu 1909, kde vytyčili ideové základy Orla.⁷⁵ Ve stanovách bylo sepsáno i cvičení dvakrát v týdnu, tj. úterý a pátek. Cvičení probíhalo v Katolickém domě, do začátku první světové války bylo zakoupeno některé nářadí, jako bradla, hrazda, či kůň. Na prvním zemském sletě ve Vyškově, který se konal v srpnu 1909, byli dva svěřenci, Alois Fiala a Rudolf Snášel. Později se spolek rozrostl o ženský a dorostenecký oddíl. První veřejné cvičení uspořádal spolek v roce 1910 a zúčastnilo se ho deset obcí z okolí Boskovic. Následně činnost Orla vzbudila nepřátelství u Sokola, nekatolického spolku, celé nepřátelství vyvrcholilo zraněním dvou cvičenců při veřejném cvičení na Zámeckém kopci 13. července 1913, kdy na místo byly praky vrženy kusy železa.⁷⁶

V roce 1911 měla být zahájena stavba tělocvičny, ale celý projekt se musel pozastavit, zatímco Sokol získal prostory v místním gymnáziu, spolku Orel nebyl poskytnutý žádný prostor. V roce 1912 dostal spolek důležitý úkol, a to uspořádat okrskové cvičení Orla, který se uskutečnil 5. července na „panské forotě“⁷⁷, kde bylo asi tisíc platících diváků. Téhož roku pořádal Orel taneční hodiny v místním Katolickém domě, spravily se i vztahy k ústředním orgánům, jelikož muži začali přispívat 40 haléřů a ženy 30 haléřů do rozpočtu. Od této doby začal být Orel aktivnější, pořádal plesy, různé akademie, či právě veřejné cvičení.

Avšak velmi negativně poznamenal spolek první válečný rok 1914. Vše zpočátku probíhalo velice poklidně, Orel uspořádal ples a další akademii. Právě přípravy na akademii, která se měla konat 2. srpna 1914, ukončila zpráva z 5. dubna 1914 o sarajevském atentátu a vyhlášení války. Autor Kroniky Jednoty Orla v Boskovicích se zmiňuje o zániku Orla již na počátku první světové války. V roce 1917 na Boskovicku ustala činnost i ostatních spolků Orla, spousta členů musela odejít na frontu. 28. října 1917 se v Brně sešla zemská konference orelská, které se zúčastnil i Antonín Krajíček, jež chtěl znovu oživit Orla. Na tuto skutečnost

⁷³ OSOUCH, Marek. Červen 1988: Navzdory režimu vznikla samostatná organizace TJ Rytmus Boskovice. *Ohlasy*. Boskovice, 2018. Dostupné z: <https://ohlasy.info/clanky/2018/06/vznik-tj-rytmus.html>.

⁷⁴ Antonín Krajíček = 1884 – 1973, tovární dělník.

⁷⁵ BRÁNSKÝ, Jaroslav, Jaroslav VÍTEK a Jaroslav PARMA. *Orel v Boskovicích 100 let*. 2009, s. 8-9.

⁷⁶ BRÁNSKÝ, Jaroslav, Jaroslav VÍTEK a Jaroslav PARMA. *Orel v Boskovicích 100 let*. 2009, s. 10-11.

⁷⁷ Panská forota = místo na konci Boskovic po pravé straně směrem na Vratíkov.

reagoval jeho bratr na počátku roku 1918 pozváním mládeže do Katolického domu a začal s nimi cvičit. První oficiální zpráva je zapsána 25. března 1919 po schůzi 16. 2. 1919 bývalých členů Orla, kterou svolal Antonín Krajíček. Hlasovalo se zde o návrhu na založení samostatné Jednoty Orla místo bývalého tělocvičného odboru, s tímto návrhem souhlasili všichni přítomní muži. V dalším týdnu se schůze zúčastnily i ženy. Právě 25. března 1919 se sešla v Brně Ústřední Rada Orla Československého, kde se jednalo o orlích krojích a obnovení časopisu. Ovšem formálně byl Československý Orel ustanoven až v květnu. Právě hlavní postavou boskovického Orla se stal bratr Krajíček.

Od té doby se pravidelně cvičilo v Katolickém domě, ale neustále se opakovaly stejné problémy jako před první světovou válkou, opět se také projednával problém nové tělocvičny. Až v roce 1920 Orel zahájil činnost na plno, kdy byla zvolena nová místní rada v čele s Josefem Prchalem. Cvičení probíhalo nadále v Katolickém domě, v létě v Zámeckém skleníku.⁷⁸ V roce 1921 se jednalo o sloučení Orla se spolkem Svornost, k čemuž nakonec nedošlo, takže orli mohli dále pokračovat pod Svorností, ale v omezeném režimu. Došlo i ke zlepšení vztahů mezi Orlem a Sokolem. Nejvíce členů ve spolku bylo v roce 1922, a to 241 a v roce 1937 to bylo 234 členů.⁷⁹

Jedním z nejvýznamnějších byl rok 1927, kdy bylo zřízeno v Boskovicích kino, tudíž se Orel musel z Katolického domu vystěhovat. Do výstavby Orel dal vlastní tělocvičny, ačkoli bez dostatečných finančních zdrojů a všechny překážky, které nastaly během stavby, jako například odcizení cihel pro potřeby výstavby zázemí kina, se tělocvična stihla dokončit. Takže 25. září se mohla tělocvična slavnostně otevřít. V roce 1929 se uskutečnilo cvičení o Svatováclavském dni v Praze, tudíž se na tento den pilně připravovali i cvičenci z Boskovic, byli zde velmi úspěšní, získali diplomy i dva věnce se stuhami. 16. června se orli zúčastnili přivítání T. G. Masaryka, když navštívil Boskovice. Politická situace v roce 1938 poznamenala i Orla v Boskovicích, ale samozřejmě během roku došlo i na některé úspěchy, pořádaly se výšlapy k Myslivně k Vratíkovu, pochod přes hrad do Lhoty Rapotiny a jiné akce. Rok 1939 byl významným rokem pro celé Československo, tedy i pro Boskovice. Spolky byly vyzvány k jednotné tělovýchovné organizaci, vůči čemuž se Orel ohradil, vydal Pamětní list zaslaný dr. Emilu Háchovi a dalším, kde prohlašuje, že se Orel nechce vzdát samostatnosti, tudíž že trvá na své nezávislosti.⁸⁰ Situace v zemi se nadále nevyvíjela dobře, Slovensko

⁷⁸ BRÁNSKÝ, Jaroslav, Jaroslav VÍTEK a Jaroslav PARMA. *Orel v Boskovicích 100 let*. 2009, s. 15 - 16.

⁷⁹ Orel: O nás. *Orel Jednota Boskovice* [online]. Boskovice [cit. 2021-01-06]. Dostupné z: <http://www.orelboskovice.cz/neco-o-nas/>.

⁸⁰ BRÁNSKÝ, Jaroslav, Jaroslav VÍTEK a Jaroslav PARMA. *Orel v Boskovicích 100 let*. 2009, s. 40 - 42.

vytvořilo vlastní stát, který se stal vazalem nacistického Německa. Prezident Emil Hácha se snažil vzdorovat, avšak pod psychickým nátlakem 15. března 1939 podepsal souhlas s okupací českých zemí. Orel nebyl hned na počátku protektorátu zrušen, ale členům bylo nařízeno odevzdat všechny zbraně, které byly vydány Jednotám k brannému výcviku, tím skončila branná výchova v Orlovi. Třicáté výročí Orla nebylo připomenuto jinak, než pouze článkem v novinách.

Dne 1. září 1939 vypukla válka, v době, kdy Orel nadále pokračoval ve svojí činnosti. V tomto období byly zaplaceny dluhy spolku. Poslední rok spolku za druhé světové války byl 1941, zpočátku vše probíhalo klasicky, cvičilo se, avšak postupem času byl odevzdán majetek i s orlovnou do vlastnictví Spořitelního a záloženského spolku v Boskovicích.⁸¹ Na jižní a východní Moravě byly Orelské Jednoty obnovovány ihned po skončení druhé světové války, ovšem úředně činnost Orla byla ministerstvem obnovena až 12. dubna 1946.⁸²

Tělovýchovná jednota Sokol byla v Boskovicích založena roku 1872, ale již po prvním roce fungování se bohužel rozpadla. K obnovení činnosti došlo 1892, kdy Sokol z České Třebové uspořádal výlet na umělecko-průmyslovou výstavu do města Boskovic, tím se místní rozhodli k obnovení spolku. Celého procesu se ujal JUDr. Josef Kirchmann, který sepsal stanovy, jenž byly zaslány všem úřadům a 24. listopadu 1892 schváleny.⁸³ Boskovická tělovýchovná jednota Sokol patřila do župy Rastislavovy. Zástupci Sokola si nechali zřídit prapor od kláštera ve městě a také si zařídili cvičební úbory a výletní kroje. Předsedou se stal právě JUDr. Josef Kirchmann, kterého v roce 1906 vystřídal Ludvík Šafář, který se před začátkem první světové války vyměnil s Josefem Beránkem. V následujících letech vzniklo několik odborů Sokola, jako například pěvecký, výletní, či divadelní, který byl velmi významným oborem místního Sokola. Velkým nepřítelem byl spolek Orel, ke kterému se členové Sokola chovali velmi nevraživě.

Sokol cvičil v létě a na jaře na hřišti místní hospodářské školy, na podzim a v zimě v tělocvičně měšťanských škol, právě z tohoto důvodu k velmi významným událostem řadíme vybudování Sokolovny ve městě. V první světové válce se vytvořil v tělocvičně gymnázia tzv. sokolský lazaret. I přes snahu se angažovat v první světové válce došlo roku 1915 k ukončení Svazu slovanského sokolstva a České obce sokolské. Svoji činnost opět zahájil po skončení války. Oslavy k 40. výročí založení Sokola v roce 1932 byly velkolepé,

⁸¹ BRÁNSKÝ, Jaroslav, Jaroslav VÍTEK a Jaroslav PARMA. *Orel v Boskovicích 100 let*. 2009, s. 41 - 45.

⁸² BRÁNSKÝ, Jaroslav, Jaroslav VÍTEK a Jaroslav PARMA. *Orel v Boskovicích 100 let*. 2009, s. 52.

⁸³ VÍTÁMVÁS, Petr, Jakub PERNES, Martin RÁJA a Roman MALACH. *Vzhůru, máme svůj vlastní stát: Boskovický okres v 1. republice : katalog výstavy : 13.9.-25.11.2018, Muzeum regionu Boskovicka*. Boskovice: Muzeum regionu Boskovicka, 2018. str. 20.

jelikož se ale celá třicátá léta nesla v duchu mezinárodního konfliktu, součástí byly závody hlídek, výcvik s plynovými maskami a také kurzy první pomoci. Očekávání se vyplnilo a dne 27. října 1940 byla rozpuštěna Česká obec Sokolská a její majetek zabaven. Následovalo hromadné zatýkání sokolských členů, a to 7. /8. října 1941 v tzv. „Aktion Sokol“.⁸⁴ Dne 3. června 1945 se konala první schůze předsednictva Sokola po skončení války a za sídlo župy bylo schváleno město Boskovice. První valná hromada se konala 11. listopadu 1945, proběhly volby, ve kterých byl zvolen František Pelikán starostou. Ve stejný den byla pořádána smuteční slavnost za umučené a padlé ve druhé světové válce. Samotný Sokol v Boskovicích svoji činnost započal 10. května 1945, kdy proběhly místní volby, starostou se stal Václav Čmolík.⁸⁵

Spolky dobrovolných hasičů

Boskovice sužovaly požáry již dlouhá léta, proto město potřebovalo pomoc při požárech ve městě i v ghettu, proto se odedávna hledaly prostředky k uhašení všech vzniklých požárů na území města. Již 21. srpna 1751 byl vydán Řád k hašení ohně pro města zemská, městečka a dědiny markrabství moravského.⁸⁶ První dobrovolné hasičské sbory v českých zemích byly německé, na Moravě byl první sbor založen v roce 1866 s názvem „Tělocvičná hasičská jednota Sokol ve Velkém Meziříčí“. V roce 1886 na sjezdu hasičů v Brně podařilo založit spolek „České ústřední jednoty hasičské moravskoslezských dobrovolných sborů hasičských“.

Stejně jako v jiných městech, tak i v Boskovicích chtěli lidé bojovat proti požárům, první spis k ochraně o případném výskytu požáru byl v Boskovicích sepsán 1. září 1835. V hasičském zřízení měly velkou roli župy⁸⁷, ke kterým se hlásily všechny místní dobrovolné hasičské sbory. Boskovická hasičská Hladíkova IV. župa byla založena v roce 1884, název byl odvozen od učitele Hladíka⁸⁸, sjednocovala 13 hasičských sborů (Boskovice, Letovice, Crhov, Černá Hora, Knínice, Kunštát, Lysice, Olešnice, Protivanov, Rozseč, Svitávka, Třebětín, Vanovice).

Samotný židovský hasičský dobrovolný spolek byl v Boskovicích založen v roce 1870 po velkém požáru v židovském městě. Sbor měl německé velení a název byl jednoduchý: Tělocvičný sbor dobrovolných hasičů židovských v Boskovicích.⁸⁹ V roce 1918 zaniklo

⁸⁴ MZA Brno, SOkA Blansko-pobočka Boskovice, fond ONV Boskovice (Sokol v Boskovicích 1923-1951), karton 325, i. č. 378.

⁸⁵ MZA Brno, SOkA Blansko-pobočka Boskovice, fond ONV Boskovice (Sokol v Boskovicích 1923- 1951), karton 325, i. č. 378.

⁸⁶ BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, s. 243.

⁸⁷ Župa = vyšší územně správní celek (řadí se sem dobrovolní hasiči).

⁸⁸ Hladík = pracovník a propagátor hasičstva ve městě, zemřel v Mladkově 1933.

⁸⁹ 100 let dobrovolné požární ochrany v Boskovicích. Boskovice, s. 10.

samostatné Židovské město v Boskovicích a změnil se název sboru na Sbor dobrovolných hasičů Boskovice II, v roce 1942 se spolek sloučil se sborem Boskovice I. První hasičský sbor byl v křesťanské části města založen v roce 1879 z podnětu Antonína Trapla, či Antonína Smola. Sbor měl 44 členů a prvním starostou a náčelníkem byl zvolen Alois Trapl a jednatelem se stal Leopold Šafář. Požární poplach byl vyhlašován zvonem na místní radnici, 1932 pak byla zakoupena siréna, 1935 – 1936 byla postavena budova hasičského sboru, hasičský dům v Průchodní ulici. Jelikož odlehlá část Boskovic zvaná Bělá byla často zasaženou oblastí povodní i požárů, proto došlo k založení Sboru dobrovolných hasičů Boskovice III v roce 1929.

V roce 1936 se začaly projevovat snahy o sloučení všech tří dobrovolných hasičských sborů, ale vznikalo několik schůzí o snaze spojení hasičských sborů ve městě, stalo se tak až 14. října 1942. V celém období protektorátu se činnost sboru pozastavila, v roce 1940 byly zrušeny župy, které byly přejmenovány na hasičské jednotky. Vrchním velitelem hasičského sboru v Boskovicích v roce 1942 se stal Otta Estelberger ze sboru II., zástupci byli Karel Bursák ze sboru I, Jan Bedáň ze sboru II, a ze sboru III František Svěrák. K dalšímu rozvoji došlo v roce 1952, kdy se osamostatnil hasičský sbor III na Bělé.⁹⁰

3.4 Divadelní spolky

Velen Boskovice

Roku 1863 se v Boskovicích zakládá Čtenářský spolek, který založilo několik místních nadšenců. Stanovy spolku byly předloženy 18. srpna téhož roku ke schválení v Brně, 20. srpna byly stanovy schváleny. Petr Bílka daroval spolku řadu knih, předplatil spolku Moravskou orlici, Hlas, Národní listy, či Politiku pražskou.⁹¹ Členové se scházeli několikrát týdně a společně si četli i zpívali. Po založení spolek zaměřil svoji činnost na besedy spojenými zpěvem, první taková beseda se uskutečnila 1. června 1865. V dalším roce bylo požádáno o změnu stanov spolku, kdy byl spolek přejmenován na Čtenářsko zpěvácký spolek slovanský Velen v Boskovicích, změna byla schválena 9. března 1866. První divadelní hra Velenu byla předvedena v lednu 1870 s názvem Berounské koláče. Celý prostor v budově „U Františků“ byl velmi skromně vybaven, například ze soudků od piva vznikly sedačky, či jako opona byl použit závěs. V místnosti ale visel prapor z bílé látky na jedné straně a na druhé straně z látky modré,

⁹⁰ 100 let dobrovolné požární ochrany v Boskovicích. Boskovice, s. 11-12.

⁹¹ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 7.

po stranách se zlatým třepením. Na modré straně stál znak města a kolem něj nápis: „Léta páně 1863 – Boskovice.“ Na bílé straně byl název spolku, který vyplňoval vyšitý věnec.⁹² V roce 1871 bylo sehráno spolkem 10 divadelních her, například i Lakomec či Paličova dcera. V roce 1882 byly slavnostně otevřené místnosti v Panském domě⁹³. Ve vedení Velenu se vystřídali Petr Luňáček, František Seidl, Josef Zejda, či Karel Trapl.⁹⁴

Koncem 19. století nastal v činnosti Velenu částečný útlum, jelikož začaly vznikat další divadelní kroužky, opět se činnost spolku obnovuje v roce 1911, ale z těchto let již nemáme tolik dokumentů, mnozí se rozešli do dalších divadelních spolků Sokola, či Orla.⁹⁵

Studentský klub Bílka

Spolek založený roku 1883, který sdružoval studenty a absolventy vysokých škol, později i absolventy gymnázia, o 20 let později, roku 1903 pořádá spolek zábavný večer na oslavu 20. výročí spolku. 1. ledna 1889 proběhla beseda s programem, kde herci sehráli veselohru, Jeden z nás se musí ženit, a také fraška Jen modře, v roce 1900 uvádí spolek hru bratří Mrštíků Maryšu.⁹⁶

Katolicko - sociální beseda Svornost

Později nazýván divadelní odbor Orla⁹⁷, který vznikl na konci 19. století, budova Svornosti byla slavnostně otevřena v roce 1899, v budově se nachází kino, velký rozmach nastal až po skončení 1. světové války, kdy v roce 1920 bylo sehráno 9 divadelních her.⁹⁸ Divadelní činnost zajišťoval Antonín Krajíček, který byl v roce 1925 zvolen jako vedoucí divadelního odboru, ve stejném roce dne 25. září byla otevřena tělocvična v Katolickém domě, při níž byla sehrána hra Noc na Karlštejně od Jaroslava Vrchlického, o tři roky později bylo otevřeno v místě sídla spolku kino, což znamená značné omezení pro divadelní činnost. Částečný průlom nastává v roce 1929 Josefem Klárem, který se snažil o znovuoobnovení divadelní činnosti Svornosti, ale bohužel velký rozmach nenastal a bylo sehráno pouze jedno divadelní představení, drama Páter Vojtěch.⁹⁹

V roce 1931 přichází nový místní režisér Alois Valtr, za jehož působení je sehráno mnoho divadelních her, dokonce 17 účinkujících sehrálo hru, která byla velmi náročná

⁹² BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 7.

⁹³ Panský dům = dnešní hotel Záložna na Masarykově náměstí.

⁹⁴ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 9.

⁹⁵ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 9 - 10.

⁹⁶ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 10 - 11.

⁹⁷ Divadelní odbor Orla = ustanoveno od 6. ledna 1922

⁹⁸ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 11.

⁹⁹ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 12.

na souhru celého kolektivu. I přes neustálé komplikace vůči kinu se podařilo režiséru Valterovi sehrát mnoho dalších divadelních her. Například 7. března 1937¹⁰⁰ uvedl spolek hru J. Průchy Pro tatíčka prezidenta.

Za zmínku stojí neustálá láska k divadlu i v roce 1937, kdy spolek v čele s Adolfem Vodáčkem uvedl veselohru Šly panenky silnicí.¹⁰¹ Druhá polovina roku 1938 a počátek roku 1939 byl poznamenán politickými událostmi a nebezpečím fašismu a zřízením Protektorátu Čechy a Morava, výběr her se ale zaměřil na národní cítění a vidinu lepších časů. V září 1939 uvedlo orelské divadlo další divadelní hru se zpěvy Z českých mlýnů. Za zmínku stojí i uvedení divadelní hry Josefa Kajetána Tyla Paní Marjánka, matka pluku, která byla uvedena na velikonoční pondělí v roce 1940. Jednota se zúčastnila i divadelní soutěže, kde vystoupila s hrou Josefa Kajetána Tyla Paličova dcera a získala 1. místo v prvního okrsku.¹⁰² Poslední hrou spolku byla fraška Firma Voves a Voříšek, která byla sehraána 31. května 1942, další hry byly zinscenovány pod hlavičkou Charitativního spolku Ludmila.¹⁰³

Dramatický odbor Sokola

Tělocvičná jednota Sokol ve městě byla založena roku 1892, která se věnovala především tělesnému cvičení, v roce 1899 byla činnost doplněna zřízením čítárny, která ale brzy zanikla kvůli nevhodnosti místnosti. V roce 1897 začíná spolek organizovat i vzdělávací činnost a již v dalším roce sehrál spolek hry Směry života a Na letním bytě, v roce 1900 bylo pořízeno letní divadlo a hudební pavilon¹⁰⁴ a od tohoto roku se divadelní činnost spolku rozběhla naplno, v následujících letech sehráli účastníci hry Revizor, či Julinčiny vdavky, po některých představeních následovala zábava.

Divadelní činnost pozvedlo dokončení stavby místní Sokolovny, která byla otevřena 27. července 1912, kdy herci uvedli hru Bedřicha Smetany Prodaná nevěsta, tato hra měla velké úspěchy i v novinách. Za další velmi úspěšnou hru lze považovat Noc na Karlštejně, kterou později sehrál i spolek Svornost. 19. července 1913 sehrál Sokol tříaktové drama Vina, které bylo vůbec prvním dramatem na jevišti místní Sokolovny. Celou divadelní činnost, tedy i činnost Sokola pozastavila první světová válka, až v průběhu roku 1920 se dramatický odboj Sokola opět rozbíhá, kdy uvádí hru Jánošík. František Linda zařadil hru Ogaři z valašského prostředí, dále byl velmi aktivní i v rámci smetanovských oslav, které byly

¹⁰⁰ 7. březen 1937 = narozeniny T.G. Masaryka.

¹⁰¹ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 13-14.

¹⁰² BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 16.

¹⁰³ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 16.

¹⁰⁴ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 19 - 20.

pořádány v Boskovicích. František Linda propagoval i hru Prodaná nevěsta, kdy pozval všechny žáky z okresu na představení. Celé toto období je bohaté na opery, dokladem toho je i fakt, že byl založen pěvecký sbor Sokola. V lednu 1925 byla uvedena opera Bedřicha Smetany Hubička. V roce 1927 uvedl spolek hru Fidlůvka od Josefa Kajetána Tyla a Ladislava Škroupy.¹⁰⁵

Z výroční zprávy Sokola v roce 1930 vyčteme, že divadelní odbor měl 71 členů, předsedou po valné hromadě byl Ferdinand Hejna. Ještě toho roku bylo uvedeno ve městě 7 divadelních her. Tři členové divadla Karel Bašný, Karel Kosička a František Tázlar navštěvovali kurs pro režiséry ochotnických divadel na vyšší škole lidové v Brně. V roce 1937 měla premiéru opereta Ztracená varta, u které se dochovala smlouva s litrární agenturou „Universum“. Za každé představení požadovala agentura 10 % autorského a 5 % půjčovného poplatku z příjmů, nejméně ale 350 Kč.¹⁰⁶ I přes zřízení protektorátu Čechy a Morava pokračovalo sokolské divadlo nadále, zejména pro povzbuzení v těžkých chvílích a v šíření národního podvědomí. I v této nelehké době spolupracovali divadelníci i s mládeží, Karel Polášek a Eliška Horská kolem sebe mají 85 dětí, se kterými nacvičili pohádku se zpěvy a tanci.

V neděli 13. dubna 1941 měla být představena veřejnosti opereta Boženy Němcové Divá Bára, ale bohužel v tento den byla činnost celého Sokola pozastavena okupanty. Den před ukončením činnosti byli funkcionáři tajně informováni, že dojde k zabavení majetku, proto ukryli alespoň část archivu. Ovšem i přes zrušení chtěli divadelníci dále pokračovat, proto využili možnosti hrát pod hlavičkou Národního souručenství a jako Mladé národní souručenství sehráli 19. 2. 1941 v místní Sokolovně hru Vojnarku od Aloise Jiráska. Ovšem po pár odehraných představení se ukázalo, že Národní souručenství se stává součástí německých okupantů a organizací kolaborantů, tudíž byla ukončena všechna představení pod tímto jménem. Další významnou organizací, pod kterou divadelní ochotníci působili, byl fotbalový klub AC Velen Boskovice. K opětovnému zahájení divadelní činnosti dochází 31. května 1945, které fungovalo pod názvem Městské ochotnické divadlo v Boskovicích.¹⁰⁷

Divadlo na školách

Součástí divadelních spolků v Boskovicích jsou i divadla na školách, která nacvičovali učitelé či jiní amatérští režiséři. Všechny hry byly zpracovány tak, aby se jich mohlo účastnit

¹⁰⁵ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 24 - 25.

¹⁰⁶ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 30 - 31.

¹⁰⁷ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 34.

co nejvíce dětí. První taková dochovaná o dětském divadle je z roku 1872 v kronice chlapecké školy, název hry se však nezachoval.

Další zmínka o dětském představení je z roku 1914, kdy učitel František Tichý nacvičil s dětmi hru Sněhurka, hru uvedli na scénu 13. a 14. dubna téhož roku. Výtěžek z této hry byl rozdělen mezi místní dívčí a chlapeckou školu za účelem nákupu nových pomůcek.¹⁰⁸ V roce 1921 dobročinný spolek Marta z Boskovic uspořádal slavnost Dětské radovánky, čímž dámy chtěly získat obuv a ošacení pro chudé děti, zisk z akce byl velmi vysoký a tudíž akci všichni hodnotili velice kladně. Divadla v místní Sokolovně se vždy vydařily a sklízely velký úspěch od diváků. Z kroniky z roku 1932 můžeme vyčíst zřízení vlastního jeviště ve škole. Poté již žáci sehráli hru na vlastním jevišti v tělocvičně školy, Princezna Pampeliška od Jaroslava Kvapila. S dětmi hru nacvičila Olga Trojanová.¹⁰⁹

Dne 15. června 1939 reálné gymnázium připravilo hru Josefa Kajetána Tyla Fidlovačka, hru režíroval a současně dirigoval Antonín Nadýmáček. O dva roky později profesor Jakub Drkal nacvičil s žáky gymnázia další hru od Josefa Kajetána Tyla, tentokrát šlo o Strakonického dudáka. Hru opět dirigoval Antonín Nadýmáček. Hra byla uvedena jako vzpomínka k 40. výročí založení ústavu.¹¹⁰

Po dobu druhé světové války ale činnost školských divadel ustala, ale již 16. června 1945 přivedli žáci gymnázia obnovenou premiéru Fidlovačky, hra byla pro velký úspěch ještě dvakrát opakována. Slavnostního představení Fidlovačky se zúčastnili i zástupci Rudé, rumunské a československé armády, členové okresního a místního národního výboru. V témže roce dívčí měšťanská škola zinscenovala hru Pohádka o vánočním stromku, kterou režíroval František Linda.¹¹¹

Divadelní prostory v Boskovicích

Panský dvůr - V roce 1882 získal spolek Velen místnosti v Panském domě, kde hrály nejen divadelní představení, ale také se pořádaly v budově koncerty a slavnostní akademie. Herci zde sehráli několik představení jako Zvíkovský rarášek, Noc na Karlštejně, či Naši furianti.¹¹²

Besední dům - Besední, neboli Katolický dům byl slavnostně otevřen v srpnu 1899. V prvním poschodí se nacházel sál s jevištěm, kde bylo sehráno velké množství her

¹⁰⁸ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 55.

¹⁰⁹ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 57.

¹¹⁰ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 58.

¹¹¹ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 58.

¹¹² BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 65.

pro dospělé i děti. Jelikož na stavbu si divadelní spolek Svornost půjčil od místního Spořitelního a záloženského spolku, pořádali proto mnoho sbírek a tanečních zábav, z výtěžku poté splácely půjčku. V budově bylo později zřízeno kino a budova byla předána do majetku Spořitelního spolku a Svornost zde zůstala v nájmu.¹¹³

Pivovar - Dalším místem pro konání představení byl sál v bývalém pivovaru v Sušilově ulici. Hráli zde nejen Mazuráci, ale i skupina DTJ. I po druhé světové válce byl sál využíván pro schůze a shromáždění Bělé.¹¹⁴

Makkabi - Pro svá shromáždění využívala i židovská obec malého sálu v budově Makkabi, sál byl ale za okupace v majetku Němců, po roce 1945 sloužil opět divadelníkům, ale již jen jako skladiště kulis, nikoliv pro představení. Později byla budova zbořena.

Sokolovna - Slavnostní otevření místní Sokolovny se uskutečnilo 27. července 1912, kdy byla představena opera Prodaná nevěsta. Sál byl velice prostorný a pro účely divadla sloužil sál až do roku 1956, dále také sloužil jako místní biograf.¹¹⁵

3.5 Skauting v Boskovicích

S jistotou nelze říci, kdo založil skauting a jeho první družinu v Boskovicích. První záznamy vyčteme z knihy z roku 1920¹¹⁶, ze které vyplývá, že skautská činnost ve městě probíhala již v roce 1919. Boskovický skaut spadl pod skauting Brno – venkov, celkově se na území Československé republiky realizovalo 21 skautských organizací. Zakladateli skautingu bývají často učitelé, kteří byli nadšeni novou výchovnou metodou, nebo legionáři, kteří se chtěli zapojit do výchovy dětí a mládeže. Záznamy z let 1924–1929 získáváme z videozáznamu z příjezdu prezidenta T. G. Masaryka, kde můžeme zahlédnout skautské vlajky a také skauty.¹¹⁷ Svaz Junáků byl ve 20. století hlavní skautskou organizací, nikoliv však jedinou, jelikož byla zakládána různá odborová hnutí, politická uskupení a tělocvičné jednoty. V Boskovicích v té době fungoval spolek Spartakovi skauti práce založen roku 1924. V dnešní době bychom tento spolek neřadili mezi skautský podle Baden–Powellova skautingu.¹¹⁸ První dochovaná zpráva v Boskovicích je o sjezdu v Dělnickém domě 24. května 1925.¹¹⁹

¹¹³ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 65-67.

¹¹⁴ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 65.

¹¹⁵ BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo*. Boskovice, 1994, s. 67.

¹¹⁶ Pokladní kniha Skautů – Junáků v Boskovicích.

¹¹⁷ DOBROZEMSKÁ, Ludmila a Václav KLÍČ. *Skauting v Boskovicích 1919-2019*. Boskovice, s. 15-21.

¹¹⁸ Robert Baden-Powell = britský generál, zakladatel skautingu v Anglii v roce 1907.

¹¹⁹ DOBROZEMSKÁ, Ludmila a Václav KLÍČ. *Skauting v Boskovicích 1919-2019*. Boskovice, s. 24.

V roce 1933 vznikl skautský okres Boskovice a existoval ve městě jeden oddíl, který fungoval až do roku 1937/1938, kdy byl založen dívčí oddíl. V boskovickém okrese bylo 7 oddílů (Boskovice, Černá Hora, Letovice, 2x Blansko, Jevíčko a Moravská Chrastová), které měly celkem 130 členů, v lednu 1935 dokonce 168 členů, v srpnu 1935 vznikl skautský okres Jevíčko, tudíž se 2 jednotky oddělily. Stejně jako většina spolků i skauting měl problémy, po přijetí Mnichovské dohody veškeré aktivity skautingu utichly. Junák byl 28. října 1940 zrušen nacisty.¹²⁰ Během války zahynulo několik místních skautů, ke konci války byli místní skauti vyzváni, aby drželi stráž na radnici, kvůli možným náletům. K náletům a bombardování města sovětskými vojsky došlo 5. května 1945. Čtyři bomby dopadly kolem Hradní ulice, zemřelo zde 9 lidí a 15 bylo zraněno.¹²¹ Amputaci nohy po náletu se nevyhnul Miroslav Treu, aktivní boskovický skaut, když při dopadení bomby zalehl svoji neteř, aby ji chránil.

Na konci války se opět začala rozvíjet skautská činnost, na jaře 1945 skauti uspořádali nábor nových členů. Přihlásilo se tolik členů, že bylo zřízeno středisko. Vedoucím střediska se stal Zdeněk Kupsa a zástupcem Antonín Klíč, vedoucím boskovického skautského okresu byl Miroslav Treu.¹²²

3.6 Muzejní spolek

Muzejní spolek a muzeum bylo založeno roku 1905 nadšenci, jako jsou PhMr. František Lipka, MUDr. Karel Snětina a učitel František Tichý. Ještě před samotným založením skupina sbírala historické, či archeologické a přírodní památky. K prvnímu otevření muzejní místnosti došlo 24. 6. 1906, kde byly různé archeologické, národopisné i archivní památky. V následujícím roce bylo nalezeno velké sídliště z doby bronzové, ovšem i přesto k nejvýznamnějším archeologickým nálezům ve vlastnictví Muzea Boskovicka patří nálezy z keltského opida ve Starém Hradisku u Protivanova. Právě muzeum se zasloužilo o zdokumentování historie Boskovicka. Sbírky, které byly velice finančně nákladné, většinou zaplatil Dr. Snětina, který i publikoval v časopisech o jeho nálezech.

V roce 1914 byly vypracovány plány pro vybudování budovy muzea, ale ke stavbě bohužel nedošlo, v roce 1933 se muzeum přestěhovalo na Masarykovo náměstí. V roce 1934 se boskovické muzeum začalo zajímat o vykopávky v okolí Jabloňan. Jako u většiny

¹²⁰ DOBROZEMSKÁ, Ludmila a Václav KLÍČ. *Skauting v Boskovicích 1919-2019*. Boskovice, s. 35.

¹²¹ DOBROZEMSKÁ, Ludmila a Václav KLÍČ. *Skauting v Boskovicích 1919-2019*. Boskovice, s. 36-37.

¹²² DOBROZEMSKÁ, Ludmila a Václav KLÍČ. *Skauting v Boskovicích 1919-2019*. Boskovice, s. 37.

spolků, tak i muzejní spolek musel v období druhé světové války pozastavit činnost, i přestože měl necelých 200 členů. V roce 1942 byla spousta fondů uschována v soukromí, zejména kvůli obavě ze zabavení věcí. Po válce muzeum přijalo nabídku hraběte Mensdorff-Pouilly, že může muzeum fungovat v místním zámku, znovuotevřeno bylo v roce 1949.¹²³

3.7 Klub českých turistů Boskovice

Klub českých turistů byl založen v roce 1902 ve velmi složité situaci. Na schůzi ústředí konanou 21. 5. 1902 byli pozváni PhC. Karel Absolon a PhC. Josef Vališ, hned následující měsíc předali seznam 12 členů pro odbor Boskovice. Oba občané se zabývali výzkumem ve Sloupských jeskyních. Valná hromada se konala 22. srpna 1902. Od roku 1904 spravoval místní odbor jeskyně ve Sloupě, v roce 1906 v obci Sloup otevřeli Kniesovo muzeum. Dne 18. 12. 1907 byl přeložen Dr. Absolon a s pomocí místního spolku začal výzkum jeskyní v Moravském krasu u Macochy, kde byly prozkoumány Kateřinské jeskyně a došlo k objevení dnes velmi známých Punkevních jeskyní. Po odchodu ředitele gymnázia v roce 1914¹²⁴, předsedy odboru, místní odbor zanikl. Znovu se ho podařilo obnovit po první světové válce v roce 1921 a o čtyři roky později bylo ve spolku již 135 členů. Stejně jako u ostatních spolků byla i činnost KČT během druhé světové války omezena, činnost se podařila obnovit 31. 3. 1947 a předsedou byl zvolen Mensdorf-Pouilly.

V padesátých letech ale činnost nebyla nijak výrazná a až v roce 1957 se ujal vedení pan Richter, kterému se povedlo nadchnout mládež i dospělé pro turistiku. Po jeho odchodu byla v roce 1973 založena tradice pochodů „Za sedmizubým hřebenem“. Za zmínku také jistě stojí akce spolku „Běh starého Velena“, kdy se běhaho z Újezdu u Boskovic k místnímu hradu. Některé akce spolku se dochovaly dodnes, například noclehy v jeskyni, tradiční putování Moravským krasem.

¹²³ MALACH, Roman. *Historie muzea. Muzeum Boskovicka [online]*. 2.1.2015 [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <http://m.muzeum.boskovice.cz/historie-muzea/d-1007>.

¹²⁴ *Historie | Klub českých turistů Boskovice*. Klub českých turistů Boskovice [online]. Dostupné z: http://kctboskovice.cz/?page_id=23.

4 VYUŽITÍ SPOLKOVÉHO ŽIVOTA V BOSKOVICÍCH V DĚJEPISNÉM A SPOLEČENSKOVĚDNÍM KURIKULU

Celá část *využití spolkového života v Boskovicích v dějepisném a společenskovědním kurikulu* vychází z kurikula pro základní vzdělání, tudíž čerpá se z Rámcového vzdělávacího programu, obsahu vzdělávání tedy, co mají učitelé žáky naučit, vztahy ve vzdělávání, prostředí pro vzdělávání, jeho průběh a výsledky. RVP ZV začal platit od 1. 9. 2005 a naposledy byl pozměněn v lednu roku 2021.

4.1 Cíl diplomové práce a metody šetření

Téma spolkového života v Boskovicích spadá do regionálních dějin, tudíž je součástí výuky na základní škole. V této kapitole nastíním návrhy k tématu spolkového života, které můžeme začlenit v hodinách Výchovy k občanství a také dějepisu. Jelikož spousta dětí navštěvuje některé zájmové kroužky, tudíž o spolcích v Boskovicích budou mít alespoň nějaké povědomí. Téma bude vyučováno zajímavou formou a některými aktivizačními metodami. Na počest některých zakladatelů spolků, či účastníků vzniklo ve městě několik ulic, památníků či pamětních desek.

Hlavním cílem diplomové práce bylo popsat a specifikovat možnosti, jak edukativně zpracovat téma spolkového života pro žáky na základní škole.

Dílčí cíle:

- Zpracovat a ověřit aktivizační metody využitelné v pedagogické praxi
- Metodický materiál

VP: Problematika regionálního spolkového života není dostatečně začleněna ve výuce na druhém stupni základní školy, proto jde poukázat na rozšíření a obohacení ŠVP na základě netradičních aktivit a tím i osvojit vzdělávací cíle žáků.

Diplomová práce je zpracována jako teoreticko aplikační kvalitativní výzkumné šetření za použití technik:

- analýza prostudované literatury,
- aplikační metody s využitím reflexe,

- rozhovor s odborníkem z praxe.

4.2 Interpretace výsledků šetření

Empirická část vycházela z některých pohledů, které směřují k lepšímu popsání dané problematiky. Vychází se ze zpracování podpůrných metodických materiálů, které byly revidovány a ověřovány pedagogickým pracovníkem základní školy v jednotlivých přípravách na vyučovací jednotku, byly tak zaznamenány silné a slabé stránky. Naším záměrem bylo ověřit metodiku v praxi, ale kvůli současné situaci (Covid – 19), kdy byly uzavřeny základní školy, jsme alespoň pomocí pedagoga z praxe ověřili kvalitu těchto příprav, díky jeho zpětné vazbě. Některé návrhy by bylo možné využít i při výuce dějepisu.

4.3 Podpůrný metodický materiál

Jedním z témat, která se ve škole probírají, je téma „Média“. V rámci hodin žáci pracují s různými zdroji, ať již seriózními, či bulvárními. Protože učitel má volnou ruku v tom, jak téma uchopit, jedna z možností je i využití regionálního tisku. Ve městě se vydává několik médií, jako je například Regionpress, Boskovické listy, či Ohlasy dění na Boskovicku. Právě v těchto denících se můžeme dočíst i o tématu diplomové práce. Ohlasy dění na Boskovicku se nejvíce věnují historii města, tudíž zde čtenář vyhledá spoustu článků o spolcích ve městě. Pro ukázkou byl vybrán článek z Ohlasů, který může být využit v přípravě na výukovou jednotku. V dalších podpůrných materiálech je možné najít některé aktivity pro oblast náboženství a využití metody exkurze jako průřezové téma pro několik předmětů, tj. český jazyk, dějepis, či zeměpis na druhém stupni základní školy.

Návrh přípravy č. 1 v mediální výchově s využitím motivačních aktivit + příloha č. 2

Předmět: Výchova k občanství

Téma: Regionální média

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Tematický okruh: Člověk ve společnosti

Průřezové téma: Mediální výchova

Cílová skupina: 8. ročník

Časová dotace: 45 minut

Cíl hodiny: Žák porozumí předloženému textu na základě znalostí z jiných předmětů, aplikuje nové poznatky ve výukové jednotce a odpovídá na předložené otázky.

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, občanské.

Metody a formy výuky: práce s textem, skupinová práce, diskuse.

Pomůcky: připravený text, PC.

Charakteristika jednotlivých aktivit

Postupný obrázek

Učitel na tabuli kreslí postupně čáry a žáci společně zkouší přijít na téma hodiny, učitel nakreslí rozložené noviny s textem (dvě stránky formátu A4), po rozpoznání obrázku se snaží žáci přijít na téma hodiny, učitel může pomoci indiciemi, tj. noviny, TV, internet, video, reportér. Žáci tak přijdou na téma hodiny, média.

Práce s textem

Učitel žáky rozdělí do 5 skupin, do skupin poté rozdá text z regionálních novin, kde se píše o spolkovém životě ve městě, žáci dále pracují s předloženým textem. Nejdříve si text pročtou, poté se pokusí vypsát důležité informace a následně odpovídají písemně na otázky, které jsou hned pod textem.

Otázky:

- 1) Co bylo projevem národního uvědomění?
- 2) Kdy byl založen Velen v Boskovicích? O jaký spolek se původně jednalo?
- 3) Jak se nazýval okres v 70. letech 20. století, do kterého mimo jiné spadaly i Letovice?
- 4) Jaká dvě významná jména jsou v článku zmíněna?
- 5) Jaká ulice je v Boskovicích pojmenována po Petru Bílkovi?
- 6) Vypiš, o co se zasloužil Scholz v Boskovicích (alespoň 3 věci).

Závěr hodiny

Jednotlivé skupinky přečtou své získané odpovědi. Pokud jsou nějaké nesrovnalosti, pokusíme se zjistit a napravit chybu. Poté vedeme diskusi o nově získaných poznatcích, co si žáci zapamatovali, co již znali, nebo co bylo nové, zpětnou vazbou pro učitele bude namalování emotikona na konec připraveného textu.

Návrh přípravy č. 2 v mediální výchově s využitím motivačních aktivit + příloha č. 1

Účelem hodiny je, aby si žáci pomocí sociálních sítí zjistili informace o spolku ve městě, který si vylosují. Učitel si předem připraví na lístečky jednotlivé spolky, které mají stránky na sociálních sítích. Pracují ve skupinkách a vyhledávají informace, které vkládají do Powerpointové prezentace. Poté informace sdělují ostatním spolužákům.

Předmět: Výchova k občanství

Téma: Spolkový život na sociálních sítích

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Tematický okruh: Člověk ve společnosti

Průřezové téma: Mediální výchova

Cílová skupina: 8. ročník

Časová dotace: 90 minut

Cíl hodiny: Žák interpretuje získané informace pomocí prezentace a spolupracuje s ostatními spolužáky.

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, pracovní, občanské.

Metody a formy výuky: práce s technikou, skupinová práce, diskuse.

Pomůcky: připravený text, PC, sociální sítě (internet).

Charakteristika jednotlivých aktivit

Vymysli a napiš

Hned na začátku hodiny učitel rozdělí žáky do skupin po 3, každá skupina pracuje samostatně. Učitel vysvětlí počáteční aktivitu, žáci dostanou zadání a vymýšlí, co nejvíce slov, které si pod termínem představí. Učitel zadá slovo „sociální sítě“ a žáci píší slova, která si představí pod pojmem, například Instagram, lidé, přátelé, nepřátelé, zprávy, zvuk, fotka, video. Mají jednu minutu na splnění. Poté si sečtou počet slov, skupinka, která má nejvíce slov vyhrává. Učitel nechá skupinky přečíst své nápady.

Spolkový život na sociálních sítích

Vyučující nechá žáky losovat z klobouku lístečky s názvem spolku, který existuje na sociálních sítích. Po vylosování žáci pracují nadále ve skupinkách a z informací, fotek a videí, které dohledají, tvoří prezentaci. Je potřeba předem určit čas, tj. 40 minut na tvorbu prezentace. Následně jednotlivé skupiny vystoupí před třídou a prezentují získané informace ostatním. Možnosti výběru na sociálních sítích, pravidla a postup práce viz níže.

Možnosti výběru na Instagramu:

- Nibowaka skauti,
- Orel boskovice,
- SDH Mazurie,
- FC Boskovice,
- LTC Velen Boskovice.

Možnosti výběru na Facebooku

- FBO Orel Boskovice,
- Hasiči Boskovice I,
- Hasiči Mazurie,
- Muzeum regionu Boskovicka,
- Lísky – boskovický improvizací tým.

Postup práce

- Žáci vkládají důležité informace do prezentace, a to:
 - historie,
 - členové,
 - úspěchy,
 - fotografie.
- Vše řádně ocitují, uvedou zdroje, odkud čerpali, 5-10 slajdů.

Závěr hodiny

V závěru hodiny žáci prezentují své získané informace ostatním spolužákům, po skončení prezentace žáci již samostatně vypracují pracovní list na téma „spolky v našem městě“ (příloha č. 1). Zpětnou vazbou pro učitele bude vypracovaný pracovní list.

Návrh přípravy č. 3 v mediální výchově s využitím motivačních aktivit:

Předmět: Výchova k občanství
Téma: Spolkový život v Boskovicích
Vzdělávací oblast: Člověk a společnost
Tematický okruh: Člověk ve společnosti
Průřezové téma: Mediální výchova
Cílová skupina: 6. - 7. ročník
Časová dotace: 135 minut + domácí příprava

Cíl hodiny: Žák zpracuje základní informace o dané budově, či místě ve městě a prezentuje vytvořené video, které zachycuje základní informace.

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské.

Metody a formy výuky: skupinová práce, diskuse.

Pomůcky: PC, mobilní telefon/fotoaparát, internet.

Charakteristika jednotlivých aktivit

Zvířata v ZOO

Na začátku hodiny učitel napíše 6 zvířat na tabuli – žirafa, lev, zebra, opice, klokan, papoušek. Poté žáky pojmenuje po zvířatech a rozdává pokyny, například všichni lvi si mezi sebou vymění místo, nebo celá ZOO se přesune o dvě místa. Až uvidí, že je třída řádně přeházená, opět žáky pojmenuje postupně v řadách, jak sedí jmény zvířat, podle stejných jmen zvířat učitel rozdělí žáky do skupin, ve kterých budou dále pracovat.

Spolkový život v Boskovicích z pohledu kamery

Učitel rozdělí žáky do skupin pomocí počáteční aktivity. Každá skupina si vybere spolek, budovu, památku, či ulici ve městě, o které natočí krátké video. Důležité je, aby každá skupina měla své vlastní téma, žáci se tak dozví nejvíce informací. Je potřeba si říci pravidla, to znamená, že video bude mít alespoň jednu minutu, bude namluvené přímo žáky, popřípadě sestříhané, kameraman ukáže ve videu místo, o kterém točí a objeví se zde základní informace, tj. proč název, kde leží, jak funguje atp.

Náměty na video:

- významná budova v Boskovicích (Sokolovna, Orlovna, Muzeum Boskovicka),
- významní rodáci (Petr Bílka, Jaroslav Bránský, Herman Ungar, či Karel Absolon),

- významný objekt (socha, památník, pamětní deska).

Závěr

Žáci budou mít na zpracování dvě vyučovací jednotky a domácí přípravu, poté si společně předvedou své hotové práce navzájem ve třídě. Vyučující na konci zveřejní videa na internetu, samozřejmě se svolením autorů.

Návrh přípravy č. 4 v mezipředmětových vztazích s využitím motivačních metod + příloha č. 3

V další části práce se zaměřím na převedení znalostí spolků do výuky, poznáváním přímo ve městě, kdy se s žáky vydáme na exkurzi městem. Žáci získají informace nejen o historii města, ale také o významných rodácích města, budovách a spolcích fungujících v Boskovicích.

Exkurze je plánovaná na 90 minut, průvodkyní se stane autorka práce.

Předmět: Výchova k občanství

Téma: Spolkový život v Boskovicích

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Tematický okruh: Člověk ve společnosti

Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana

Cílová skupina: 6. - 7. ročník

Časová dotace: 90 minut

Cíl hodiny: Žák propojí a aplikuje v praxi teoretické znalosti z hodin, je schopen vypracovat předložený pracovní list.

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské.

Metody a formy výuky: exkurze.

Pomůcky: pracovní list.

Charakteristika jednotlivých aktivit

Poučení o bezpečnosti

Učitel před zahájením exkurze poučí žáky o bezpečnosti a správném chování v průběhu exkurze.

Exkurze

Při procházce městem se žáci dozvídají mnoho nových informací, jednou z nich je nástin významných občanů a rodáků z Boskovic. Významných rodáků a čestných občanů města je mnoho, proto učitel vybere pouze výčet rodáků, žáci poté doplňují informace. Skupina projde část města společně, první zastávka bude v Bílkově ulici, dále se vypraví do židovského města, kde se dozví o dvou významných osobnostech pro Boskovice, projdou kolem místní rezidence, kde je zázemí pro místní muzeum a najdou zde pamětní desku a poté se zastaví u zámku, poslední zastávkou s výkladem bude budova místní Sokolovny. Níže je připravený text, který vyučující povypráví žákům, kteří mohou do pracovních listů vyplňovat již v průběhu exkurze. U každé zastávky se žáci dozvědí důležité informace, které budou sloužit ke správnému vyplnění pracovního listu. Při správném řešení naleznou název jednoho spolku, o kterém si samostatně zjistí více informací.

Pokyny pro žáky:

- žáci poslouchají pedagoga a reagují na kladené otázky,
- vyplňují pracovní list, ze kterého získají tajemku.

1. Zastávka v Bílkově ulici

Významným rodákem a také významným jménem pro spolkový život v Boskovicích je Petr Bílka, jeho činnost se zaměřovala na rozvoj českého národa, na mnoha místech v zemi byl jmenován čestným občanem, právě Boskovicím pomohl naučit se jiný jazyk ve škole než němčina, stál u zrodu čtenářského spolku Velen¹²⁵, jeho památní desku najdeme v dnešní Bílkově ulici. Pomohl v činnosti Scholzovi a byl mu nápomocen. V srpnu roku 1863 pak přijel Bílka do Boskovic. Přivezl knihy pro český spolek, finančními dary, také podpořil učitele a jejich pomocníky a měl také v úmyslu rozdělit mezi školní mládež 400–500 knih. To mu ovšem bylo znemožněno panem děkanem. Nicméně se na Bílkovu počest konala slavnost, na které se pilo – na jeho útraty – až do půlnoci. Druhého dne odjel Bílka,

¹²⁵ ŠMÉTKOVÁ, Eva. *Klub přátel Boskovic: Bílka Petr* [online]. květen 2019, , 1 [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <http://www.klub-pratel-boskovic.cz/osobnosti/bilka-petr.php>

poněkud rozladěn děkanovým postupem, zpět do Vídně; jeho knihy se však nakonec mezi mládež přece jen dostaly, i když ne na slavnostním shromáždění, jak Bílka plánoval.

2. Zastávka Makkabi

Pro svá shromáždění využívala i židovská obec malého sálu v budově Makkabi, sál byl ale za okupace v majetku Němců, po roce 1945 sloužil opět divadelníkům, ale již jen jako skladiště kulis, nikoliv pro představení. Později byla budova zbořena.

3. Zastávka v židovské čtvrti u Vážné Studny

Jaroslav Bránský, významný spisovatel, pedagog, překladatel a historik, studoval zejména historii Židů, jelikož celé mládí žil v židovské čtvrti. Získal laureát Ceny města Boskovic za kulturu. Narodil se 30. března 1928 v Boskovicích, kde 11. července 2017 zemřel, dožil se tedy krásných 89 let.¹²⁶

4. Zastávka u čajovny v ulici Zborovské

V židovském městě roku 1893 se narodil Herman Ungar. Jeho památce je věnován název místní káfiřny a čajovny, kterou můžeme najít na ulici Zborovská. O jeho literární tvorbu měl velký zájem právě Jaroslav Bránský, který přeložil jeho prozaické beletristické tvorby.¹²⁷

5. Zastávka rezidence

Na budově místní rezidence je přidělána deska se jménem Karel Absolon, narodil se 1877 v Boskovicích a zemřel 1960 v Brně, v Boskovicích je nově po něm pojmenována Absolonova ulice.

6. Zastávka zámek

Šlechtický rod Mensdorff – Pouilly spojujeme s místní budovou - zámek. Budova byla dokončena 1826 v empírovém stylu. Za druhé světové války se dostalo panství pod nucenou správu, významný Alfons Karel byl dokonce zadržován gestapem, během druhé

¹²⁶ ŠMÉTKOVÁ, Eva. *Klub přátel Boskovic: Bránský Jaroslav* [online]. květen 2019, , 1 [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <http://www.klub-pratel-boskovic.cz/osobnosti/bransky-jaroslav.php>

¹²⁷ ŠMÉTKOVÁ, Eva. *Klub přátel Boskovic: Ungar Hermann* [online]. květen 2019, , 1 [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <http://www.klub-pratel-boskovic.cz/osobnosti/ungar-hermann.php>

světové války se v budově usadila tři vojska armád. Většina majetku byla rodině vrácena v roce 1991.¹²⁸

7. Zastávka kino

Besední, neboli Katolický dům byl slavnostně otevřen v srpnu 1899. V prvním poschodí se nacházel sál s jevištěm, kde bylo sehráno velké množství her pro dospělé i děti. V budově bylo později zřízeno kino a budova byla předána do majetku Spořitelního spolku a Svornost zde zůstala v nájmu. Jedním z nejvýznamnějších byl rok 1927, jelikož bylo zřízeno v Boskovicích kino, takže se Orel musel z Katolického domu vystěhovat a dát se do výstavby vlastní tělocvičny, ačkoli bez dostatečných finančních zdrojů, i přes všechny překážky, které nastaly během stavby, jako například odcizení cihel pro potřeby výstavby zázemí kina, se tělocvična stihla dokončit, takže se 25. září mohla slavnostně otevřít.

8. Zastávka Sokolovna

JUDr. Josef Kirchmann se velice aktivně zapojoval do kulturního života v Boskovicích. V roce 1892 stál u založení Sokola v Boskovicích, do roku 1905 se stal starostou spolku. Za jeho podpory byla zhotovena téměř celá silniční síť. S jeho jménem se pojí otevření místního gymnázia. Do roku 1959 byla po něm pojmenována nynější ulice Lidická.¹²⁹

Slavnostní otevření místní Sokolovny se uskutečnilo 27. července 1912, kdy byla představena opera Prodaná nevěsta. Sál byl velice prostorný a pro účely divadla sloužil sál až do roku 1956, dále také sloužil jako místní biograf.

Závěr

Žáci vyplní první část listu během exkurze a vyjde jim tajenka „hasiči“, následně zpracují samostatně pomocí internetu, či svých znalostí základní informace o hasičském spolku ve městě. Doplní ještě druhou část pracovního listu, která se týká míst a budov ve městě.

¹²⁸ ŠMÉTKOVÁ, Eva. *Klub přátel Boskovic: Mensdorff-Poilly* [online]. květen 2019, , 1 [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <http://www.klub-pratel-boskovic.cz/osobnosti/rodina-mp.php>

¹²⁹ ŠMÉTKOVÁ, Eva. *Klub přátel Boskovic: Kirchmann Josef* [online]. květen 2019, , 1 [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <http://www.klub-pratel-boskovic.cz/osobnosti/kirchmann-josef.php>

Návrh přípravy č. 5 ve vyučovací jednotce náboženství s využitím motivačních aktivit + příloha č. 4

Předmět: Výchova k občanství

Téma: Problematika náboženství v Boskovicích – židovské obyvatelstvo

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Tematický okruh: Člověk ve společnosti

Průřezové téma: Výchova demokratického občana

Cílová skupina: 6. - 7. ročník

Časová dotace: 45 minut

Cíl hodiny: Žák objasní problematiku tolerance ve společnosti, na konkrétních příkladech demonstruje problematiku náboženství ve městě Boskovice.

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské.

Metody a formy výuky: frontální výuka, práce s textem, diskuse.

Pomůcky: Prezentace (příloha č. 4), tabulka.

Návrh aktivit

Úvod

Učitel předpokládá základní znalosti o náboženství křesťanů a židů. Ve vyučovací jednotce se budeme věnovat tématu „Židé“. Na příkladech si ukážeme jejich způsob života, promítneme si fotky z historie a současnosti a popíšeme si základní odlišnosti v životě židovských a křesťanských obyvatel.

Po frontální výuce (viz příloha č. 5 „Židovské město“) učitel rozvine diskuzi o tom, jestli si žáci uvědomují způsob jejich života, popřípadě rozdíly s životem Židů. Až si žáci uvědomí rozdílnost, vyplní následující tabulku.

Tab: č. 1: Otázky k tématu „rozdílnost náboženství“

OTÁZKY	KŘEŠŤAN	ŽID
Jaké mohu maso?		
Kam chodím na modlitby?		
Jaké si pamatuji svátky?		
Od kolika let jsem zodpovědný za své činy?		
Názvy některých památek?		
Čte se na svatbě tzv. „svatební smlouva“?		
Jaký den je „svátek volna“?		

Závěr hodiny

Na závěr hodiny mohou někteří žáci představit své odpovědi ostatním. Učitel zhodnotí práci a žáci postupně řeknou jedním slovem, co danou hodinu vystihuje. Učitel začne a řekne například slovo „rozdílnost“, pokračuje další žák, který vymyslí své slovo (stejnost, hloupost). Žádné slovo není špatné, učitel se však může zeptat, proč zrovna tohle slovo žáka napadlo ke zhodnocení hodiny.

Další možností jak výuku rozšířit je výuka v terénu, kdy se celá třída přemístí do židovského města a učitel žákům může číst příběhy, které se týkají židovského obyvatelstva, například holokaustu, budovách či o významných občanech a rabínech.

4.2.2 Realizovaný rozhovor s odborníkem

Rozhovor je výzkumná metoda, která spočívá v dotazování. Účelem rozhovoru není jen získání informací, ale i lepší navázání kontaktu s dotazovaným. Rozhovor má 3 fáze, tj. úvodní, jádro rozhovoru a závěr. Po dobu tvorby diplomové práce vkládala své znalosti a rady PhDr. Helena Janíková, která je odbornicí v historii města Boskovice. Paní doktorce bylo metodou rozhovoru položeno pět otázek, které se týkaly spolkového života v Boskovicích. Cílem rozhovoru bylo dozvědět se informace z praxe, které mohou pomoci se lépe orientovat v problematice.

Rozhovor probíhal v místě bydliště autorky práce, trval asi 90 minut. Byl sestaven scénář rozhovoru, který obsahoval otázky z oblasti spolkového života, židovského města a zaměřen byl i na zájem místních škol o spolkový život, následně byly otázky analyzovány.

Analýza rozhovoru

1) Jak vnímáte spolkový život ve městě Boskovice, zájem občanů a také začlenění spolkového života ve školách - tj. základních, gymnáziu?

Bohaté tradice spolkového života v Boskovicích jsou ve městě rozvíjeny i v současnosti, ať už jsou to spolky s dlouholetou (třeba i v minulém režimu zapovězenou) činností, jako např. Sokol či Orel, nebo i spolky nově zformované. Dotazovaná zmiňuje: *„Osobně i profesně jsou mi blízké spolky, které se zabývají kulturou, historií a památkami, proto bych chtěla vyzvednout zejména Klub přátel Boskovic, spolek, který vznikl v 90. letech minulého století, a který zanechává v našem městě výrazné stopy v podobě publikační činnosti, pamětních desek, naučných stezek apod.“* Spolek má totiž poměrně bohatou členskou základnu, která se ovšem rekrutuje především ze starších občanů Boskovic. Dále historička vzpomíná: *„Naproti tomu nedávno vzniklý spolek Prostor, který působí pod hlavičkou boskovické odnože pražského Unijazzu, a který se zaměřuje na pořádání akcí menšinových kulturních žánrů, je orientován spíše na mladší generaci. Je však společenstvím sympaticky otevřeným a má potenciál oslovit i věkově starší publikum.“* Poté se již přesouváme k druhé části otázky a opět odpovídá: *„Jaká je situace vztahu škol a spolkové činnosti, nemohu posoudit, nemám k této věci dostatek informací. Nicméně se domnívám, že žáci jsou členy např. skautských oddílů či sportovních oddílů v rámci Sokola nebo Orla.“*

2) Jelikož jste průvodkyní v Boskovicích, máte určitě přehled o skupinách, které provádíte městem. Zajímají se místní školy o spolkový život ve městě? Pokud ano, o jaké školy jde, popřípadě věková kategorie žáků?

Asi nejznámější průvodkyně v židovském městě Boskovice může zhodnotit, o jaké skupiny v rámci prohlídek jde, sama tazatelka se během již zmíněného Unijazzu zúčastnila prohlídky židovské čtvrti. Postupným příběhem se dostáváme přímo k otázce, kdy paní doktorka zmiňuje: *„Jako průvodkyně v židovské čtvrti se setkávám především s turisty, obyvatele Boskovic provázím jen příležitostně, buď na objednávku (např. firemní akce) nebo v rámci nějaké městské akce jako je Muzejní noc či Husí slavnosti. Boskovické školy se na mne osobně obracejí jen nárazově, myslím si, že spíše využívají ucelených školních programů, které pro ně připravuje muzejní pedagog a další pracovníci boskovického muzea. S některými pedagogy boskovických škol však spolupracuji opakovaně, obracejí se na mne paní učitelky ze základních škol, někdy prof. Prosová z boskovického gymnázia či prof. Reischmiedová*

z VOŠ a SŠ Boskovice. Již řadu let se pravidelně do boskovické židovské čtvrti vrací ZŠ Vyškov, dále pak některé střední školy z Brna a Blanska.“

3) Jaké máte zkušenosti s průvodcovstvím v židovském městě v Boskovicích? Je o prohlídky zájem?

Již předchozí otázka částečně nastínila problematiku průvodcovství v židovské čtvrti, ale zde se zaměříme na konkrétní zkušenosti. O průvodcovství by se s paní doktorkou dalo mluvit hodiny, kdy by předávala zkušenosti a zážitky spojené s prací v židovské čtvrti. Paní doktorka říká: *„O prohlídky boskovické židovské čtvrti je zájem trvalý s tendencí mírného nárůstu. Loňský covidový rok tento pozitivní trend pozastavil. Sice vcelku běžným způsobem proběhly tři hlavní letní měsíce, avšak zůstal zde citelný výpadek školních výletů a organizovaných autobusových zájezdů. Pro letošní sezónu převládá zatím skeptický výhled. Když odhlédneme od této neradostné skutečnosti, můžeme konstatovat, že boskovická židovská čtvrť svou unikátností je trvalým lákadlem pro naše i zahraniční turisty.“* Bylo vcelku jasné, že situace spojená s pandemií a omezeními se dotkne i kultury a sama průvodkyně tento problém potvrzuje.

4) Jste členkou nějakého spolku ve městě? Popřípadě jakého a můžete mi nastínit, jak spolek funguje, aktivity spolku, popřípadě další členy?

Osobní otázka, která vůbec paní doktorku nezarazí, jde vidět, že je profesionál. Byla členkou v minulosti ochotnického divadla, Klubu přátel Boskovic a Klubu českých turistů. V těchto spolcích poznala řadu pracovitých, nadaných a obětavých lidí, kteří patřili do různých věkových kategorií včetně těch úplně nejmladších, což vypovídá o lidské potřebě se sdružovat podle svých zálib a v tom je úloha spolků nezastupitelná. Dodává: *„Zažila jsem nezapomenutelné chvíle s bohatým kulturním naplněním coby herečka malých rolí v Ochotnickém divadle Boskovice, mohla se podílet na udržování historických tradic díky členství v Klubu přátel Boskovic a při pochodech v rámci Klubu českých turistů mi bylo dopráno nejen sportovní vyžití, ale dostalo se mi i skvělých odborných místopisných výkladů v podání RNDr. Jaroslava Oldřicha, který je v současné době předsedou boskovického KČT.“*

5) Zнала jste PhDr. Jaroslava Bránského? Jakožto autorku diplomové práce o městě Boskovice mě mrzí, že jsem se s ním nemohla setkat, tak bych se chtěla Vás zeptat, jak jste se znali, co víte o jeho životě, publikacích a byl i on sám členem nějakého místního spolku?

Pan doktor Bránský z velké části ovlivnil vývoj Boskovic, navíc byl velký znalec celé historie Boskovic. Paní doktorka se s tímto významným člověkem znala osobně. PhDr. Jaroslav Bránský byl pro její profesní dráhu naprosto stěžejní osobností. Říká: „Od roku 1985, kdy jsem začala pracovat v Městském kulturním středisku Boskovice, mi byl velmi nápomocen při organizování výstav výtvarných umělců. Později, když jsem působila v městském infocentru a jako průvodkyně turistů, jsem jeho odborných znalostí a vědomostí využívala ještě intenzivněji. Vedl pro informační středisko kurz průvodců turistů, seznámil mne s mnoha zajímavými lidmi, díky němu jsem se zdokonalila v odborném projevu v německém jazyce, opakovaně jsem zúčastňovala Židovské konference v Kroměříži, kde pan doktor vystupoval se svými příspěvky.“ Jeho publikační a překladatelská činnost je obdivuhodná, znalost problematiky boskovické židovské čtvrti bezkonkurenční, objevitelské počiny neocenitelné, význam pro propagaci města nedožrnný. Dodává: „Jeho život jsem znala dost dobře, byl rodák z boskovické židovské čtvrti a téměř celý profesní život působil jako profesor boskovického gymnázia. Svá historická bádání, překladatelskou činnost a organizování kulturního života ve městě dělal vlastně navíc, ve svém volném čase. K jeho knihám, zejména stěžejnímu dílu Židé v Boskovicích, se budou zcela jistě vracet i další generace. Jistě, knihy zde zůstanou, Jaroslav Bránský ale zanechal citelnou mezeru, kterou patrně hned tak někdo nezaplní. Chybí své rodině, chybí Boskovicím, chybí mně.“ Dojemný konec v rozhovoru ještě paní doktorka doplnila: „Co se týká jeho angažovanosti ve spolkové činnosti, tak to bohužel nevím. Je mi známo jen to, že stál u zrodu Klubu přátel Boskovic, byl jeho prvním předsedou a díky jemu klub od počátku vyvíjel celou řadu aktivit s trvalou hodnotou. Vyšla řada publikací, byla realizována naučná stezka v židovské čtvrti, proběhly rozhlasové i televizní reportáže. Doktor Bránský přivedl do Boskovic svého osobního přítele, sochaře Bedřicha Čelíkovského, který pak pod hlavičkou KPB realizoval několik děl (např. pamětní deska Hermanna Ungara, busta malíře Otakara Kubína). A zcela jistě bych mohla pokračovat ještě dále.“

4.4 Shrnutí rozhovoru

Celý rozhovor provázela absolutní angažovanost k tématu, o kterém paní doktorka ví neskutečně mnoho. Po celou dobu bylo možné pozorovat její zaujetí k tématu a celkově

její neskutečné znalosti nejen v této problematice, ale celkově v historii Boskovic. I po samotném rozhovoru a po celou dobu psaní diplomové práce probíhaly diskuse, ze kterých je možné vycházet a získat tak cenné rady od odborníka, které jsou neskutečnou oporou a inspirací v další práci.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývá problematikou spolkového života v Boskovicích v letech 1848-1945. Důvodem výběru byl i fakt, že žáci na druhém stupni nemají často ponětí o vybrané problematice. Ve většině škol je spolkový život ve městě řazen na okraj, maximálně metodou projektu, kde se zmíní i o spolkovém životě ve městě. Ve městě jde využít problematika židovství a křesťanství, exkurze do židovské čtvrti a jiné aktivity. Celkově je práce psaná jako shrnutí celé historie od roku 1848 až po konec druhé světové války a jsou vypsané základní mezníky vývoje společnosti ve městě Boskovice.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V první kapitole je popsána historie města Boskovice a součástí této kapitoly je zmínka o rodácích města, jde o významnou podkapitolu, jelikož málokdo ví, jak významní lidé se ve městě narodili a proč jsou ulice ve městě pojmenovány právě po nich. Jde o naprostou banalitu, ale velmi důležitou pasáž celého textu. Zmíněni jsou například významný rod Mensdorf-Pouilly, kardinála Tomáše Špidlíka, dále pak Jaroslava Bránského a také zakladatele Sokola Josefa Kirchmanna. V další kapitole je popsán vývoj města od roku 1848 až do konce druhé světové války. Zde jsou již nastíněné první zmínky o spolkovém životě a životě ve městě, srovnává se národnostní problematika ve městě Boskovice. Ve čtvrté kapitole je charakterizován samotný spolkový život, kapitoly jsou rozděleny na spolkový život v židovském městě a v křesťanské části Boskovic, jelikož popisovaná doba řešila tuto problematiku. Zmíněn je i muzejní spolek, či v Boskovicích velmi významný skauting. Určitě by šlo najít více spolků ve městě, ale z historického hlediska, zejména podle doby působnosti spolků je zmíněn jen výčet z nich.

Poté jsou vloženy teoretické poznatky do praktické části, vloženy jsou náměty na výuku žáků na druhém stupni základní školy ve výchově k občanství a dějepisu. Zde jako nejatraktivnější je nejspíše projekt, který žáky provádí celým historickým centrem města včetně židovské čtvrti. V projektu žáci musí ukázat nejen své vědomosti, ale také svoji kreativitu, některé pasáže si mohou vyhledat v literatuře a zpracovat tak informace o tajence, která jim vyjde po skončení projektu. Další částí jsou podobné přípravy, jedná se o téma médií, důvod výběru je zejména každodenní kontakt v on-line prostředí. Jako velice blízké téma bude pro mladší školní věk téma sociálních sítí, díky kterým jde také zpracovat spolkový život v Boskovicích. Úskalí některých hodin v oblasti médií může být ostýchavost zejména pro žáky introvertní povahy při natáčení videí. Jde o samotné natáčení videí o zajímavostech města, kde se projeví kreativnost a také znalost informačních médií. Všechny vyučovací jednotky jsou doplněné pracovními listy, nebo prezentací, které může čtenář najít

v přílohách diplomové práce. Jelikož byla práce psaná v době ne příliš vhodné pro setkávání osob, bylo obtížné některé věci zpracovat. Proto byl obtížně zpracován alespoň rozhovor, který uzavírá celé téma spolkového života a vzpomíná na některé spolky města a dokonce na pana doktora Jaroslava Bránského, který zemřel v roce 2017.

SEZNAM LITERATURY A DOSTUPNÉ PRAMENY

Archivní prameny

- MZA Brno–SOkA Blansko, fond AM Boskovice, inv. č. 1810 (Muzejní spolek Boskovice).
- MZA Brno–SOkA Blansko, fond AM Boskovice, inv. č. 646 (Orelská župa).
- MZA Brno–SOkA Blansko, fond AM Boskovice, inv. č. 645 (Akce politických stran, valné hromady).
- MZA Brno–SOkA Blansko, fond AM Boskovice, inv. č. 645, karton č. 402 (Mazurie, polévkový spolek).
- MZA Brno–SOkA Blansko, fond AM Boskovice, inv. č. 560, karton č. 54 (školství 1909-1929-1949).
- MZA Brno–SOkA Blansko, fond AM Boskovice, inv. č. 643, karton č. 396 (spolkové záležitosti).
- MZA Brno–SOkA Blansko, fond AM Boskovice, inv. č. 378, karton č. 325. (Sokol v Boskovicích 1923-1951).

Literatura

- Boskovice od pravěku do konce 20. století: učebnice pro střední školy a 2. stupeň základních škol.* Boskovice: Muzeum Boskovicka, 1999. ISBN 80-238-5372-4.
- BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času.* Boskovice: Městský národní výbor, 1990.
- BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Židé v Boskovicích.* Boskovice: Klub přátel Boskovic, 1999, ISBN 80-85834-64-2.
- BRÁNSKÝ, Jaroslav. *150 let veřejné knihovny v Boskovicích.* Boskovice: Městská knihovna Boskovice, 2013. ISBN 978-80-260-5347-7.
- BRÁNSKÝ, Jaroslav, Jaroslav VÍTEK a Jaroslav PARMA. *Orel v Boskovicích 100 let.* 2009, ISBN 978-80-7326-158-0.
- BUŠINA, Jiří. *Boskovické divadlo.* Boskovice, 1994.
- DOBROZEMSKÁ, Ludmila a Václav KLÍČ. *Skauting v Boskovicích 1919-2019.* Boskovice, s. 27-28. ISBN 978-80-7326-304-1.
- JUREK, Jaroslav. *Čtení o minulosti města Boskovic.* Boskovice: Okresní vlastivědné muzeum, 1958.
- LINDA, František. *Kapitola z kulturního života Boskovic.* Boskovice, 1991.
- VÁLKA, Miroslav, ed. *Lidová kultura a nářečí na Boskovicku.* Boskovice: Muzeum Boskovicka, 2009. Vlastivěda Boskovicka. ISBN 978-80-904089-1-3.

VÍTÁMVÁS, Petr, Jakub PERNES, Martin RÁJA a Roman MALACH. *Vzhůru, máme svůj vlastní stát: Boskovický okres v 1. republice : katalog výstavy : 13.9.-25.11.2018*, Muzeum regionu Boskovicka. Boskovice: Muzeum regionu Boskovicka, 2018. str. 20-22. ISBN 978-80-904089-7-5.

VÍTÁMVÁS, Petr, Karel MLATEČEK, Aleš FLÍDR, Jan ŠTĚTINA a Jiří ŠMERAL. *Šlechtický rod pánů z Boskovic: ve znamení stříbrného hřebene: katalog výstavy 18.9.2020 - 4.4.2021 : Muzeum regionu Boskovicka*. Přeložil Petr PEŇÁZ. Boskovice: Muzeum regionu Boskovicka. ISBN 978-80-907372-4-2.

100 let dobrovolné požární ochrany v Boskovicích. Boskovice.

Internetové zdroje

European Union Agency for Law Enforcement Training. Dostupné z: https://www.cepol.europa.eu/sites/default/files/Guide_to_Judaism_CS.pdf.

[cit. 07. 04. 2021].

FC Boskovice. Dostupné z: <https://www.fcboskovice.cz/novinka-detail.php?id=1103>.

[cit. 19. 04. 2021].

FBO Orel Boskovice. Dostupné z: <https://www.ceskyflorbal.cz/druzstvo/22112>.

[cit. 19. 04. 2021].

Junák - český skaut, středisko Boskovice. Dostupné z: <https://boskovice.skauting.cz/>.

[cit. 19. 04. 2021].

Klub českých turistů Boskovice. Dostupné z: http://kctboskovice.cz/?page_id=23.

[cit. 8. 4. 2021].

Klub přátel Boskovic. Dostupné z <http://www.klub-pratel-boskovic.cz/> [cit. 31. 3. 2021].

Muzeum Boskovicka. Dostupné z: <http://m.muzeum.boskovice.cz/> .[cit. 31. 3. 2021].

Ohlasy Boskovice. Dostupné z: <https://ohlasy.info> .[cit. 31. 3. 2021].

Orel Jednota Boskovice. Boskovice. Dostupné z: <http://www.orelboskovice.cz/neco-o-nas/> .[cit. 2021-03-31].

Sokol. Dostupné z: <https://www.vrbatky.cz/spolek-sokol>. [cit. 19. 04. 2021].

Vatra Boskovice. Dostupné z: <http://www.vatra-boskovice.cz/> . [cit. 19. 04. 2021].

Základní škola Boskovice. Dostupné z: http://zs.boskovice.cz/dok_skoly/SVP2020_2021.pdf .

[cit. 10. 4. 2021].

SEZNAM PŘÍLOH

A) Textové přílohy

Příloha číslo 1: Pracovní list: Spolky Boskovice

Příloha číslo 2: Text - Z muzejního depozitáře: Prapor čtenářského spolku Velen

Příloha číslo 3: Pracovní list: Společně za spolkovým životem

Příloha číslo 4: Prezentace – Židovské obyvatelstvo v Boskovicích

B) Obrazové přílohy

Příloha č. 1 : Sokol Boskovice

Příloha č. 2: FC Boskovice

Příloha č. 3: Orel Boskovice

Příloha č. 4: Skaut Boskovice

Příloha č. 5: Vatra Boskovice

Příloha č. 6: Sokolovna Boskovice

Příloha č. 7: Orlovna Boskovice

Příloha č. 8: Rezidence Boskovice

Příloha č. 9: Zámecký skleník Boskovice

Příloha č. 10: Areál Červená zahrada Boskovice

Příloha č. 11: Pamětní deska – Otakar Kubín

Příloha č. 12: Pamětní deska - Karel Absolon

Příloha č. 1 Spolky Boskovice (viz návrh přípravy č. 2 v mediální výchově s využitím motivačních aktivit)

Pracovní list:

SPOLKY BOSKOVICE

1. Napiš názvy spolků k obrázkům, které můžeš najít v Boskovicích. Dále vyhledej a napiš, čím se daný spolek zabývá

Název: _____

Čím se zabývá: _____

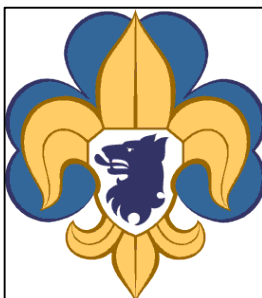
Název: _____

Čím se zabývá: _____

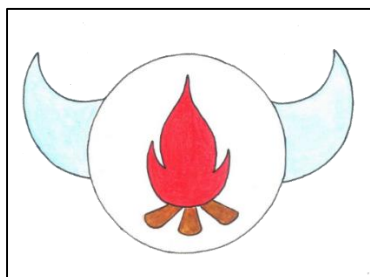
Název: _____

Čím se zabývá: _____

Název: _____

Čím se zabývá: _____

Název: _____

Čím se zabývá: _____

2. K významným budovám města napiš, o jakou budovu se jedná a na jaké ulici se nachází

Budova: _____

Ulice: _____

Budova: _____

Ulice: _____

Budova: _____

Ulice: _____

Budova: _____

Ulice: _____

Budova: _____

Ulice: _____

Příloha č. 2 (viz. Návrh přípravy č. 1 v mediální výchově s využitím motivačních aktivit)

Z muzejního depozitáře: Prapor čtenářského spolku Velen

Jedním z prvních projevů vzrůstu národního uvědomění na Moravě bylo zakládání kulturních spolků – především čtenářských a pěveckých, jejichž vznik byl umožněn uvolňováním poměrů v habsburské monarchii. V Boskovicích byl roku 1863 založen spolek Velen, jako jeden z prvních na Moravě.

Od konce 18. století postupně docházelo k legislativním úpravám spolkového života, pravidla zakládání spolků byla zpočátku velmi striktní. K určité liberalizaci předpisů upravujících shromažďovací právo dochází až po pádu bachovského absolutismu a vydání tzv. Říjnového diplomu a na něj navazujících spolkových zákonů v 60. letech 19. století. V letech 1860–1863 bylo na Moravě založeno přes 40 kulturních spolků, v bývalém politickém okrese boskovickém byly v roce 1863 založeny spolky v Blansku (12. 1. – datum schválení stanov prezidiem moravského místodržitelství), Olešnici (16. 2.), Adamově (14. 10.), Boskovicích (20. 10.) Jedovnicích (30. 11.), Sebranicích (12. 12.).

P. Libor Scholz svým působením jistě způsobil nemalý rozruch. V Boskovicích si jednak tímto svým vlasteneckým vystupováním, ale i svým laskavým chováním a podporou chudých získal širokou oblibu mezi farníky, a to nejen z nižších vrstev. Na druhou stranu si proti sobě popudil část měšťanů, kteří nebyli jeho národně emancipačním snahám nakloněni.

Scholz organizoval v Boskovicích večerní schůzky obrozeneckých nadšenců a všemožně přesvědčoval a podněcoval k založení čtenářského spolku. V této jeho činnosti mu byl nápomocen i boskovický rodák a majitel vychovatelského ústavu ve Vídni Petr Bílka, o němž je ve zprávě z roku 1862 zmínka, že byl první, kdo přispěl na nákup knih. V srpnu roku 1863 pak přijel Bílka do Boskovic. Přivezl knihy pro český spolek, finančními dary také podpořil učitele a jejich pomocníky a měl také v úmyslu rozdělit mezi školní mládež 400–500 knih – to mu ovšem bylo znemožněno panem děkanem. Nicméně se na Bílkovu počest konala slavnost, na které se pilo – na jeho útraty – až do půlnoci. Druhého dne odjel Bílka, poněkud rozladěn děkanovým postupem, zpět do Vídně; jeho knihy se však nakonec mezi mládež přece jen dostaly, i když ne na slavnostním shromáždění, jak Bílka plánoval.

Tyto události pak vedly děkana Mazáče k tomu, že požádal o přeložení P. Scholze na jiné místo, tím si však popudil velkou část farníků, a dokonce došlo i k srocení a výtržnostem před farou. Scholz tedy z Boskovic odešel ještě v srpnu roku 1863, avšak svým působením v Boskovicích zasel sémě, které padlo na úrodnou půdu – pozvedl národní sebevědomí boskovických obyvatel, kteří se pak odhodlali k založení vlasteneckého Čtenářského spolku

Velen, jehož se pak Scholz stal čestným členem. Stanovy spolku byly sepsány 18. srpna 1863, potvrzeny byly 20. října 1863 a již 1. listopadu 1863 se konala první valná hromada v domě Františka Kučery na náměstí č. 16. Prvním předsedou byl zvolen – v nepřítomnosti – boskovický rodák, ředitel Petr Bílka z Vídně, který spolek na dálku vydatně podporoval, například předplatným novin, časopisů i knih.¹³⁰

Otázky k textu:

- 1) Co bylo projevem národního uvědomění?
- 2) Kdy byl založen Velen v Boskovicích? O jaký spolek se původně jednalo?
- 3) Jak se nazýval okres v 70. letech 20. století, do kterého mimo jiné spadaly i Letovice?
- 4) Jaká dvě významná jména jsou v článku zmíněna?
- 5) Jaká ulice je v Boskovicích pojmenována po Petru Bílkovi?
- 6) Vypiš, o co se zasloužil Scholz v Boskovicích (alespoň 3 věci).

¹³⁰ <https://ohlasy.info/clanky/2018/08/velen.html>

Příloha č. 3 Společně za spolkovým životem (viz návrh přípravy č. 4 v mezipředmětových vztazích s využitím motivačních metod)

PRACOVNÍ LIST

SPOLEČNĚ ZA SPOLKOVÝM ŽIVOTEM

1. Dopln informace, které ses dozvěděl/a z výkladu

Významným rodákem a také významným jménem pro spolkový život v Boskovicích je _____, jeho činnost se zaměřovala na rozvoj českého národa, na mnoha místech v zemi byl jmenován čestným občanem, právě Boskovicím pomohl naučit se jiný jazyk ve škole než _____, stál u zrodu čtenářského spolku _____, jeho památní desku najdeme v dnešní _____ ulici.

Odpověz:

Název čtenářského spolku:

- a) Orel (A)
- b) Velen (H)
- c) Sokol (O)

_____, významný spisovatel, pedagog, překladatel a historik, studoval zejména historii _____, jelikož celé mládí žil v _____ čtvrti. Získal laureát Ceny města Boskovic za _____. Narodil se 30. března 1928 v Boskovicích, kde 11. července 2017 zemřel, dožil se tedy krásných _____ let.

Odpověz:

O jakou národnostní menšinu se v textu mluví?

- a) Němci (A)
- b) Češi (B)
- c) Židé (A)

V židovském městě roku 1893 se narodil _____. Jeho památce je věnován název místní _____, kterou můžeme najít na ulici _____. O jeho literární tvorbu měl velký zájem právě Jaroslav Bránský, který přeložil jeho prozaické beletristické tvorby.

Odpověz:

Jak se jmenuje ulice, kterou jsi slyšel/a z výkladu?

- A) Plačkova (I)

- B) Zborovská (S)
- C) Masarykovo náměstí (N)

Na budově místní rezidence je přidělena deska se jménem _____, narodil se 1877 v Boskovicích a zemřel 1960 v Brně, v Boskovicích je nově po něm pojmenována _____.

Odpověz:

Na jaké budově je zmiňovaná pamětní deska?

- A) Zámek (P)
- B) Rezidence (I)
- C) Synagoga (B)

Šlechtický rod _____ spojujeme s místní budovou-_____. Budova byla dokončena 1826 v empírovém stylu. Za druhé světové války se dostalo panství pod nucenou správu, významný _____ byl dokonce zadržován gestapem, během druhé světové války se v budově usadily ____ vojska armád. Většina majetku byla rodině vrácena v roce _____.

Odpověz:

V jakém roce byla část majetku vrácena rodině?

- A) 1991 (Č)
- B) 1990 (H)
- C) 1992 (K)

JUDr. Josef Kirchmann se velice aktivně zapojoval do _____ života v Boskovicích. V roce 1892 stál u založení _____ v Boskovicích, do roku 1905 se stal starostou spolku. Za jeho podpory byla zhotovena téměř celá _____ síť. S jeho jménem se pojí otevření místního _____. Do roku 1959 byla po něm pojmenována nynější ulice _____.

Odpověz:

K založení jakého spolku přispěl tento muž?

- A) Svornost (A)
- B) Sokol (I)
- C) Orel (O)

Jaká ti vyšla tajenka? _____

Co o tomto spolku víš? V případě nejasností využij internet a napiš o spolku alespoň 10 vět.

2. Cestou jsme potkali několik budov, pročti si text a stručně odpověz na otázky:

Na jaké ulici byla budova Makkabi?

Na jaké ulici se nachází dnešní kino? Jaký spolek v kině byl dříve?

K jakým účelům slouží dnešní Sokolovna?

Příloha č. 4 Židovské obyvatelstvo v Boskovicích (viz návrh přípravy č. 5 ve vyučovací jednotce náboženství s využitím motivačních aktivit)

Židovské obyvatelstvo v Boskovicích

Židovské náboženství

- Monoteistické náboženství (víra v 1 Boha)
- Nejstarší monoteistické náboženství
- Základní kniha: Bible – Starý zákon – Tóra, Talmud
- Dodržovat: Desatero
- Bohoslužby: v synagoze
- Symbol:

Židovské město Boskovice

- Od roku 1851 židovská obec významné postavení
- Snaha vyrovnat se s křesťanskou částí Boskovic
 - Kupování domů židovskými obyvateli v křesťanské části města
- Velmi dobří obchodníci
- Součástí obce:
 - lázně, škola, kašna, obchody, restaurace,...
 - Synagoga, hřbitov, brány do města
- Velice úspěšní v textilním průmyslu

Významné budovy

- Synagoga Maior
- Synagoga minor
- Židovský hřbitov
- Židovské lázně
- Židovský špitál = nemocnice
- Brány do ghetta
- Masné krámy
- Rabínský dům
- Vážná studna

Synagoga Maior

Brána do židovského města

Židovský hřbitov

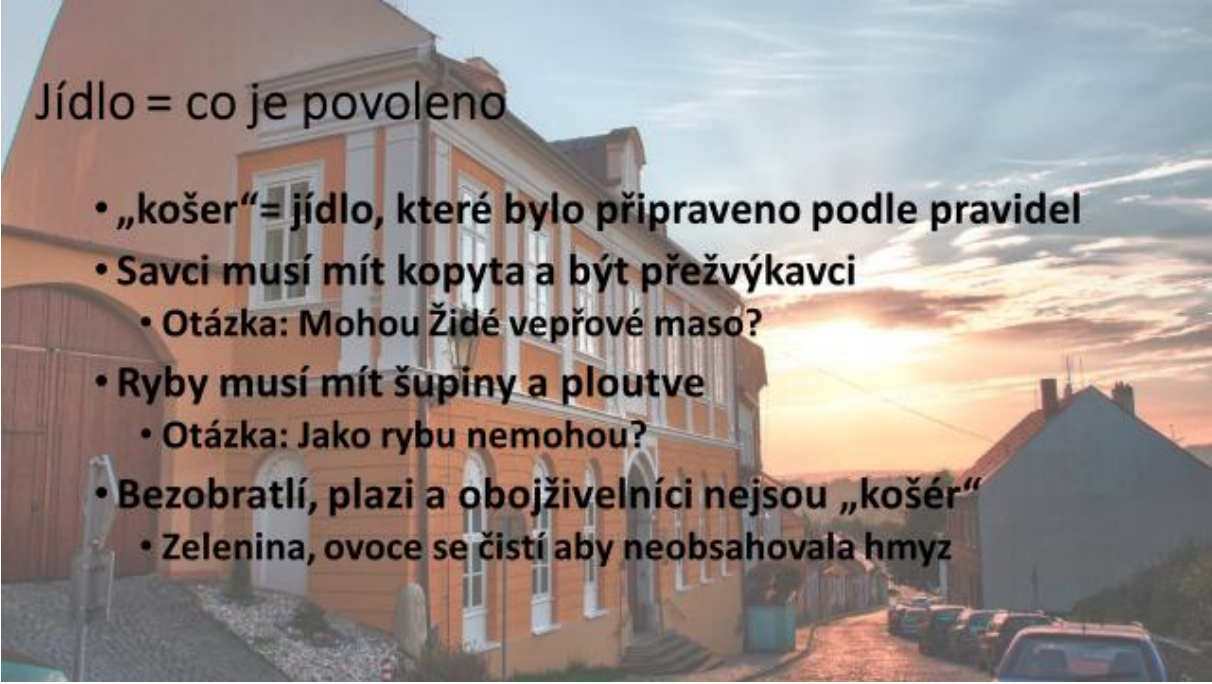
Mikve

Způsob života = koloběh života

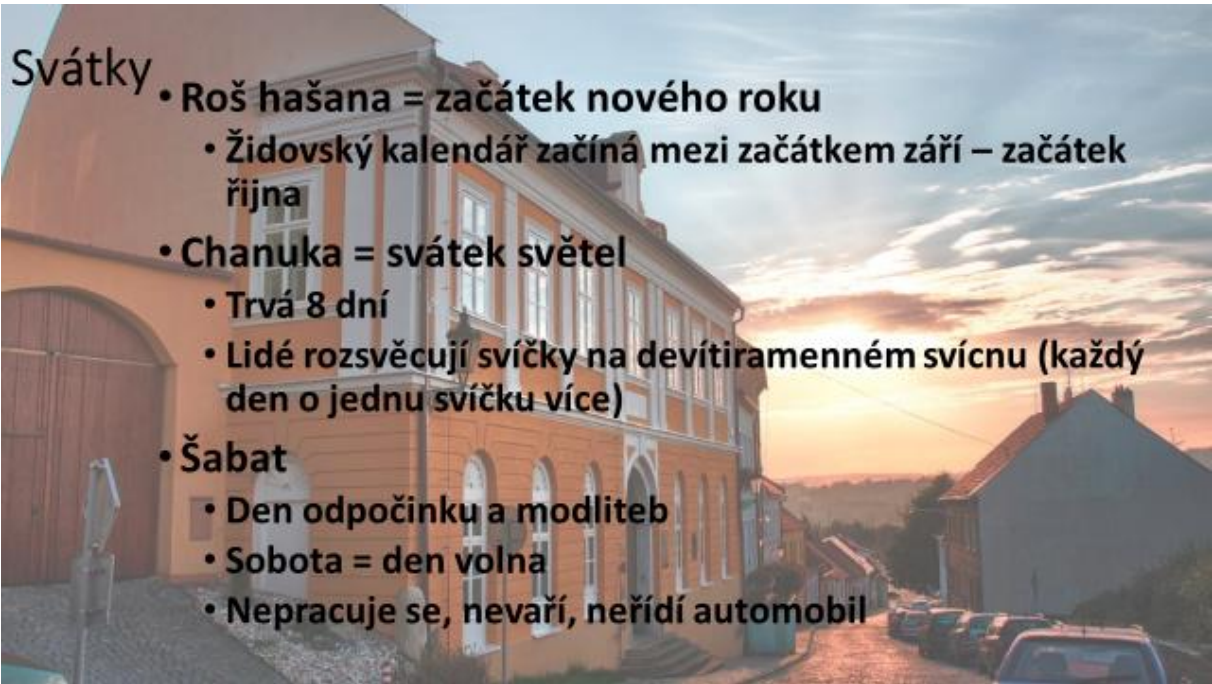
- Zrození
 - Obřízka chlapců – podle tradice 8. den života chlapce
 - Většinou v synagoze, ale i doma
- Tzv. Bar
 - Když chlapci dosáhnou 13 let = odpovědnost za své činy
 - Do 13 let odpovědní rodiče
- Svatba
 - Pod chupou (baldachýn)
 - Ženich věnuje nevěstě prsten, přečte se a podepíše svatební smlouva
 - V synagoze, nikdy ne ve svátky
- Úmrtí
 - Tělo zesnulého neustále střeženo
 - Tělo se nespaluje, uloženo do hrobu
 - Po pohřbu sedmidenní truchlení

Jídlo = co je povoleno

- „košer“ = jídlo, které bylo připraveno podle pravidel
- Savci musí mít kopyta a být přežvýkavci
 - Otázka: Mohou Židé vepřové maso?
- Ryby musí mít šupiny a ploutve
 - Otázka: Jako rybu nemohou?
- Bezobratlí, plazi a obojživelníci nejsou „košer“
 - Zelenina, ovoce se čistí aby neobsahovala hmyz

Svátky

- Roš hašana = začátek nového roku
 - Židovský kalendář začíná mezi začátkem září – začátek října
- Chanuka = svátek světél
 - Trvá 8 dní
 - Lidé rozsvěcují svíčky na devítiramenném svícnu (každý den o jednu svíčku více)
- Šabat
 - Den odpočinku a modliteb
 - Sobota = den volna
 - Nepracuje se, nevaří, neřídí automobil

Židovské svátky

SVÁTEK	2020	2021	2022	2023	2024
Tu bi švat	10. února	28. ledna	17. ledna	6. února	25. ledna
Purim	9.-10. března	25.-26. února	16.-17. března	6.-7. března	23.-24. března
Pesach	9.-16. dubna	27.března–4. dubna	15.-23. dubna	5.-13. dubna	22.-30. dubna
Šavuot	28.-30. května	16.-18. května	4.-6. června	25.-27. května	11.-13. června
Tila b' av	29.-30. července	17.-18. července	6.-7. srpna	26.-27. července	12.-13. srpna
Roš hašana	18.-20. září	6.-8. září	25.-27. září	15.-17. září	2.-4. října
Jom kipur	27.-28. září	15.-16. září	4.-5. října	24.-25. září	11.-12. října
Sukot	2.-10. října	20.-28. září	9.-17. října	29. září – 7. října	16.-24. října
Simchat Tora	11. října	29. září	18. října	8. října	25. října
Chanukah	10.-18. prosince	28. listopadu – 6. prosince	18.-26. prosince	7.-15. prosince	25. prosince – 2. ledna

https://www.cepol.europa.eu/sites/default/files/Guide_to_Judaism_CS.pdf

Zdroje

- **CEPOL | European Union Agency for Law Enforcement Training** [online]. Copyright ©t [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: https://www.cepol.europa.eu/sites/default/files/Guide_to_Judaism_CS.pdf

A) Obrazové přílohy

Příloha č. 1 : Sokol Boskovice

131

Příloha č. 2: FC Boskovice

132

Příloha č. 3: Orel Boskovice

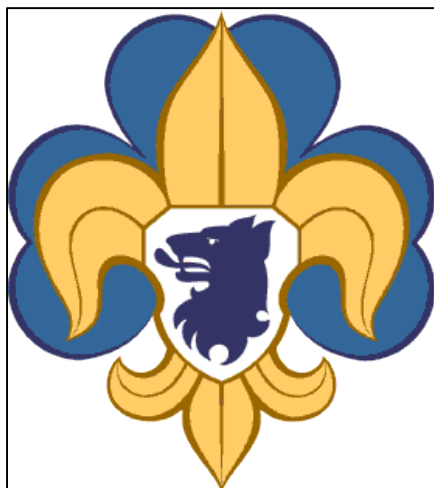
133

¹³¹ Sokol | vrbatky.cz. Obec Vrbátky [online]. Copyright © 2021 Vrbátky, [cit. 19.04.2021]. Dostupné z: <https://www.vrbatky.cz/spolek-sokol>

¹³² FC Boskovice. FC Boskovice [online]. Copyright © 2014 FC BOSKOVICE. V [cit. 19.04.2021]. Dostupné z: <https://www.fcboskovice.cz/novinka-detail.php?id=1103>

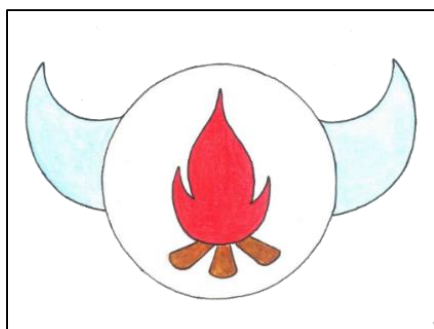
¹³³ Český florbal | FBO Orel Boskovice. Error 404 [online]. Copyright © 2014 [cit. 19.04.2021]. Dostupné z: <https://www.ceskyflorbal.cz/druzstvo/22112>

Příloha č. 4: Skaut Boskovice

134

Příloha č. 5: Vatra Boskovice

135

Příloha č. 6: Sokolovna Boskovice

fotografie: vlastní zdroj

¹³⁴ Junák – český skaut – Junák – český skaut, středisko Boskovice. Junák – český skaut – Junák – český skaut, středisko Boskovice [online]. Copyright © [cit. 19.04.2021]. Dostupné z: <https://boskovice.skauting.cz/>

¹³⁵ Vatra Boskovice. Vatra Boskovice [online]. Dostupné z: <http://www.vatra-boskovice.cz/>

Příloha č. 7: Orlovna Boskovice

fotografie: vlastní zdroj

Příloha č. 8: Rezidence Boskovice

fotografie: vlastní zdroj

Příloha č. 9: Zámecký skleník Boskovice

fotografie: vlastní zdroj

Příloha č. 10: Areál Červená zahrada Boskovice

vlastní zdroj

Příloha č. 11: Pamětní deska – Otakar Kubín

fotografie: vlastní zdroj

Příloha č. 12: Pamětní deska - Karel Absolon

fotografie: vlastní zdroj